Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

KOWARY
miasto z tradycjami

DIAGNOZA POTRZEB

I POTENCJAŁU

WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ

W ZAKRESIE

USŁUG SPOŁECZNYCH

W GMINIE MIEJSKIEJ KOWARY

Kowary, październik 2026 r.

Wersja dokumentu przygotowana zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej.

KOWARY
miasto z tradycjami

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 2
1. OPIS PROWADZONYCH BADAŃ 5
1.1 Cele i założenia badań 5
1.2 Wybór metod i technik badawczych 7
1.3 Dobór próby badawczej 8
1.4 Etyka prowadzonych badań 12
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEJSKIEJ KOWARY 14
2.1 Położenie geograficzne 14
2.2 Gospodarka lokalna 22
2.3 Potencjał instytucjonalny Gminy Miesjkiej Kowary 25
2.4 Uwarunkowania demograficzne i społeczne 40
3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ 54
4. WNIOSKI I REKOMENDACJE Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ ORAZ PROPOZYCJE NOWYCH ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH 67
5. BIBLIOGRAFIA 97
6. SPIS MAP, ZDJĘĆ, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL 97

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

WPROWADZENIE

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych opracowywana jest w oparciu o art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. W rozumieniu wskazanej ustawy usługi społeczne stanowią działania o charakterze niematerialnym, podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz poprawy jakości ich życia. Kierowane są zarówno do osób i rodzin, jak i określonych grup społecznych, grup mieszkańców o szczególnych potrzebach oraz całej wspólnoty samorządowej. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu:

- polityki prorodzinnej
- wspierania rodziny
- systemu pieczy zastępczej
- pomocy społecznej
- promocji i ochrony zdrowia
- wspierania osób niepełnosprawnych
- edukacji publicznej
- przeciwdziałania bezrobociu
- kultury
- kultury fizycznej i turystyki

- pobudzania aktywności obywatelskiej
- mieszkalnictwa
- ochrony środowiska
- reintegracji zawodowej i społecznej.

Docelowo w myśl ustawodawcy, usługi te mogą być realizowane przez centra usług społecznych. Mają one odpowiadać za zintegrowanie usług, które obecnie są świadczone, wspierać ich efektywność, dostępność, a także odpowiadać za integrowanie usług publicznych (realizowanych przez instytucje samorządowe) i niepublicznych (m. in. organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw społecznych). Założenie to ma sprzyjać procesowi deinstytucjonalizacji i rozbudowie kapitału społecznego mieszkańców.

Przedmiotem opracowania jest diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych wraz z wnioskami z badań oraz niezbędnymi rekomendacjami w ramach projektu nr FEDS.07.07-IP.02-0022/25-00 „Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Kowarach". Priorytetu nr 7 „Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku". Działania nr 7.7 „Rozwój usług społecznych i zdrowotnych" Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Niniejszy dokument składa się z 4 rozdziałów głównych.

1. W pierwszym rozdziale przedstawiono metodologię i przebieg badania wraz z charakterystyką osób w nim uczestniczących.

2. W drugim rozdziale scharakteryzowano uwarunkowania geograficzno-środowiskowe, gospodarcze i społeczne polityki społecznej oraz realizacji usług społecznych, a także założenia głównych dokumentów strategicznych Gminy Miejskiej Kowary w obszarze polityki społecznej, stan usług społecznych świadczonych w Gminie Miejskiej Kowary.
3. W rozdziale trzecim przedstawiono wyniki badań w kontekście zdiagnozowanych potrzeb.
4. Rozdział czwarty zawiera główne wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań oraz propozycje nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych.

Diagnoza zawiera informacje o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz danych o potencjale usługowym środowiska lokalnego. Jednym z kluczowych efektów przeprowadzonej diagnozy jest stworzenie i rozwój bazy informacji o dostępnych, na obszarze działania Centrum, usługach społecznych. Przeprowadzona diagnoza stanowi podstawę do zaplanowania kompleksowych działań i zapewnienia wysokiej jakości usług w Centrum. Dodatkowo to próba odpowiedzi na pytania dotyczące pojęcia usług społecznych w kontekście pojęć polityki społecznej, świadczeń społecznych oraz poprawę skuteczności udzielania usług społecznych dla ogółu mieszkańców.

1. OPIS PROWADZONYCH BADAŃ

1.1 Cele i założenia badań

Użyteczna i rzetelna diagnoza potrzeb i potencjału powinna spełniać kilka podstawowych warunków:

- Wieloaspektowość – uwzględnienie różnorodnych uwarunkowań i przejawów kondycji społeczności lokalnej, dostarczanie wiedzy na temat potrzeb społecznych, jak i zakresu oferowanych usług społecznych;
- Kompleksowość – uwzględnienie szerokiego zakresu działań usługowych organizowanych przez Gminę Miejską Kowary;
- Zróżnicowanie metod badawczych – łączenie metod i technik badawczych;
- Partycypacja – zapewnienie uczestnictwa i wpływu społeczności na przebieg i rezultaty procesu;
- Praktyczność – dostarczenie władzom Gminy Miejskiej Kowary informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Celem diagnozy jest więc badanie rozpoznania potencjałów i potrzeb w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Miejskiej Kowary, w szczególności określenie potrzeb społeczności lokalnej, jej potencjału oraz stopnia możliwości zaspakajania tych potrzeb w zakresie usług społecznych w teraźniejszości i w przyszłości, zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju Gminy Miejskiej Kowary. Diagnoza miała na celu uzyskanie odpowiedzi na następujące problemy badawcze:

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

- Jaki jest obecny stan świadczonych usług w Gminie Miejskiej Kowary?
- Jakie są potrzeby społeczne mieszkańców wyrażone poprzez wskaźniki ilościowe i jakościowe?
- Jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych?
- Jakie rozwiązania należy wprowadzić w zakresie usług społecznych?

Przeprowadzone badanie składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy badania

źródło: opracowanie własne

1.2 Wybór metod i technik badawczych

Mając na uwadze przyjęty cel i zakres tematyczny badania, próba odpowiedzi na przyjęte pytania badawcze opierała się o wykorzystanie następujących metod i technik badawczych:

1. Analiza danych zastanych (desk research) – to metoda polegająca na poszukiwaniu danych zgromadzonych i informacji w „wytworzonych" już przekazach ludzkich oraz w źródłach zewnętrznych, opracowanych i/lub przez inne podmioty. W badaniu poddane zostały istniejące dane (tzw. źródła wtórne), zgromadzone i przetworzone wcześniej przez instytucje, podmioty ekonomii społecznej i inne podmioty świadczące usługi społeczne na rzecz mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary, tj: dokumenty znajdujące się na stronie Urzędu Miejskiego i MOPS, dane zawarte w dokumentach strategicznych, artykuły tematyczne dostępne w sieci, raporty GUS, itp.
2. Badania ankietowe (PAPI) oraz badania komputerowe CAWI – PAPI – badania realizowane przy użyciu papierowej ankiety, CAWI badania realizowane w oparciu o internetowy formularz ankietowy. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone jesienią 2026 r. i wzięło w nim udział łącznie 390 respodentów – mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary. Ankiety w formie papierowej zostały udostępnione w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowarach. Ankieta internetowa została umieszczona na stronie internetowej.

W celu uzupełnienia informacji płynących z badań ankietowych i analizy danych statystycznych, przeprowadzono badania jakościowe, wśród których znalazły się wywiady indywidualne oraz wywiady grupowe:

3. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) – metoda ta polega na przeprowadzeniu ustrukturyzowanej rozmowy z respondentem, a jej celem jest uzyskanie konkretnych

informacji w sposób metodyczny i planowy, zgodny z określonym schematem, czyli scenariuszem wywiadu. Próba badawcza liczyła 72 respondentów; dobór próby miał charakter celowy. W wywiadzie chodziło głównie o opis danego zjawiska, sposób postrzegania i oceny dostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kowary usług społecznych, potencjału aktywności społecznej mieszkańców, a także problemów i potrzeb mieszkańców oraz towarzyszących im wyzwań rozwojowych Gminy Miejskiej Kowary w zakresie tworzenia i integracji usług społecznych. W wywiadach wzięli udział przedstawiciele instytucji, liderzy lokalnych społeczności, radni miejscy, osoby w wieku senioralnym oraz przedstawiciele młodzieży.

4. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) – metoda oparta na swobodnej dyskusji w grupie dobranych respondentów, jest techniką badawczą polegająca na dyskusji grupy respondentów o zbliżonych doświadczeniach, prowadzona przez moderatora w grupie celowo dobranych osób.

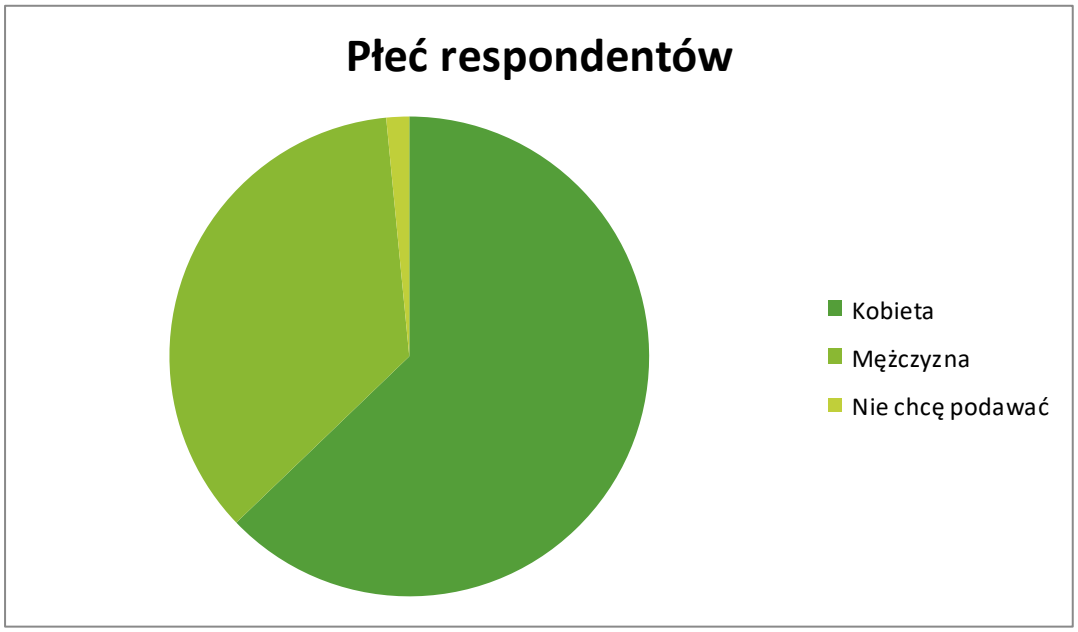
Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk. W badaniach zastosowano różnorodne techniki i metody badawcze. Pozwala to na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Łączenie jakościowych i ilościowych metod oraz technik badawczych pozwala na uzyskanie wszechstronnego opisu i wyjaśnienie zjawisk związanych z potrzebami i potencjałem wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

1.3 Dobór próby badawczej

Badana społeczność to liczna grupa, dlatego zdecydowano się na wybór jej reprezentacji w sposób losowy i nielosowy. Takie podejście umożliwiło taki dobór respondentów, by stanowili oni jak najbardziej reprezentatywne źródło informacji o badanym zjawisku.

Badania nad diagnozą prowadzono jesienią 2026 roku. Wzięło w nich udział 390 respondentów, mieszkańców, przedstawicieli instytucji i organizacji świadczących usługi społeczne. Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej

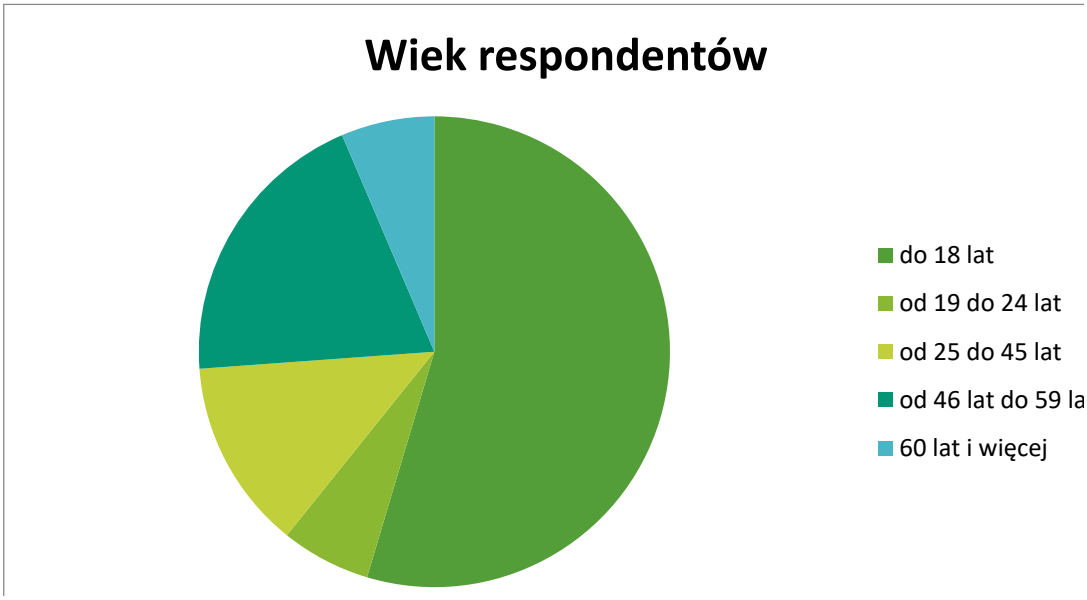
Wykres 1. Płeć respondentów.

źródło: opracowanie własne

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Wykres 2. Wiek respondentów

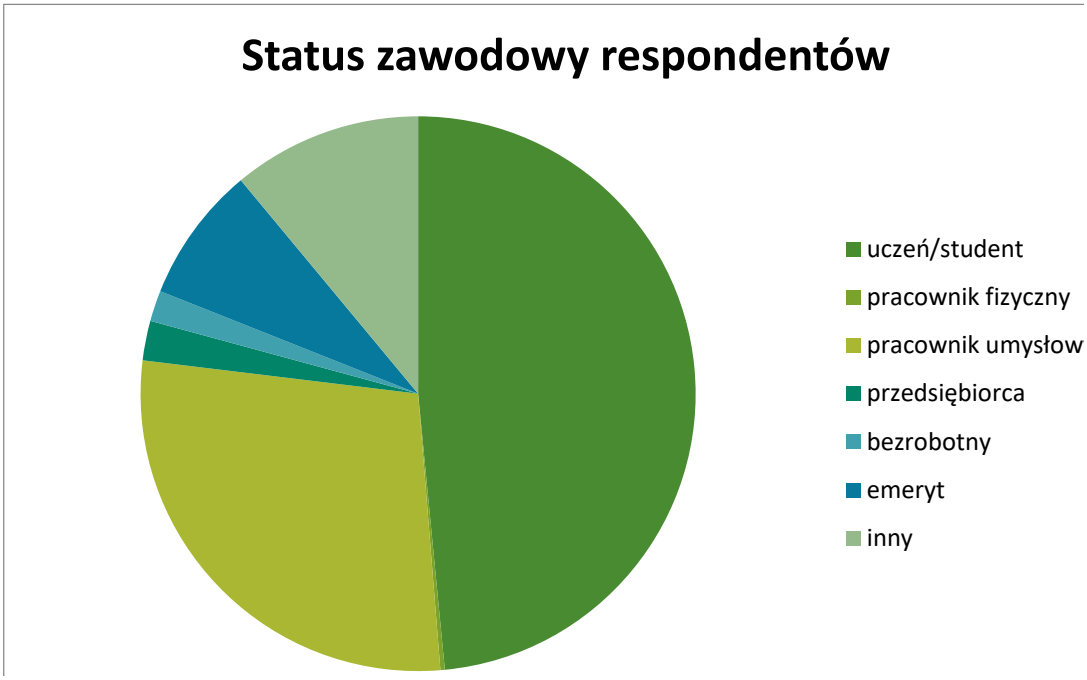

źródło: opracowanie własne

W badaniu ankietowym uczestniczyło 62,82 % kobiet, mężczyźni stanowili 35,64 %. 1,54% respondentów nie chciało odpowiedzieć na to pytanie.

Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku do 18 lat (54,62%), następnie osoby w wieku 46–59 lat (19,74%) oraz 25–45 lat (13,08%). Mniejszy udział w badaniu miały osoby w wieku 60 lat i więcej (6,41%). Najmniej liczną grupę stanowili ankietowani w wieku 19–24 lata (6,15%).

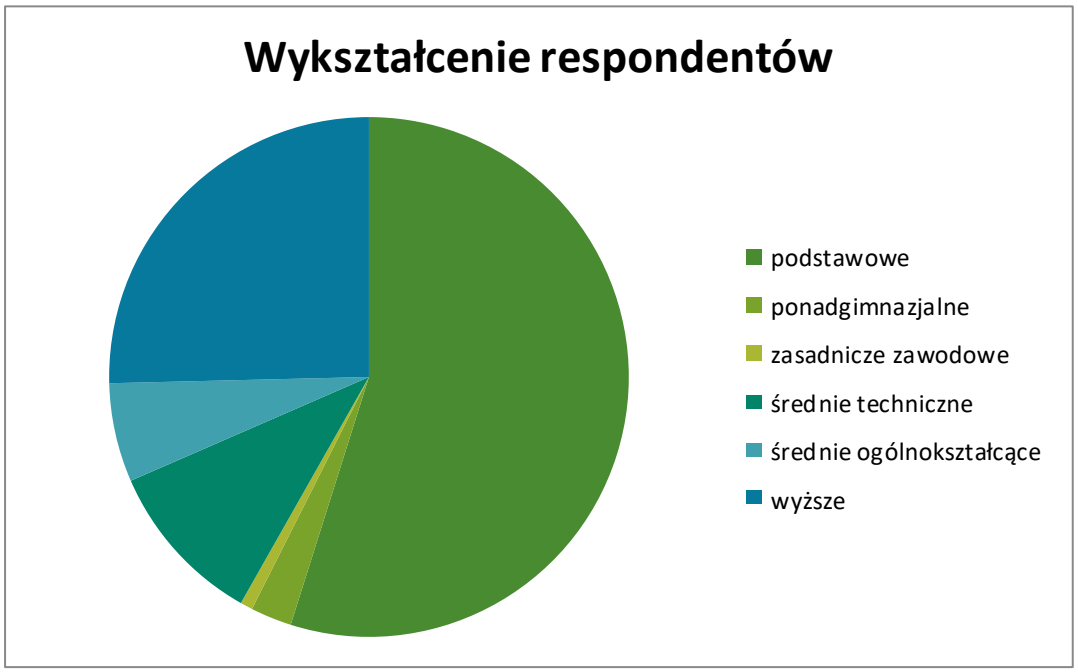
Wykres 3. Status zawodowy

źródło: opracowanie własne

Status zawodowy respondentów kształtuje się następująco: najliczniejszą grupę stanowią uczniowie i studenci (48,46%), a następnie pracownicy umysłowi (28,21%). Inny status zawodowy zadeklarowało 11,03% badanych, natomiast emeryci stanowili 7,95%. Mniej liczne grupy to przedsiębiorcy (2,31%), osoby bezrobotne (1,79%) oraz pracownicy fizyczni (0,25%).

Wykres 4. Wykształcenie respondentów

źródło: opracowanie własne

Największy udział w badaniu mieli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem podstawowym (54,87%) oraz wyższym (25,38%). Badani posiadający wykształcenie średnie techniczne stanowili 10,26%, natomiast średnie ogólnokształcące 6,15%. Mniejszy udział odnotowano wśród osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym (2,56%). Najmniej liczną grupę stanowili respondenci posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe (0,78%).

1.4 Etyka prowadzonych badań

Podczas prowadzenia badań obowiązuje bezwzględne przestrzeganie zasad etyki badawczej, która reguluje sposób prowadzenia badań. Do najważniejszych zasad etycznych zastosowanych w niniejszym badaniu należą:

- zapewnienie badanej osobie anonimowości wypowiedzi, wykluczenie możliwości jej identyfikacji przez badanego, ochrona danych osobowych zgodnie z RODO,
- informacja o celu badania oraz zastosowanych metodach i technikach badawczych,
- zapewnienie pełnej dobrowolności uczestnictwa w badaniu na każdym jego etapie,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów, pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych.

Respondenci wypełniali ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że badania prowadzone były w sposób etyczny.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEJSKIEJ KOWARY

2.1 Położenie geograficzne

Kowary są miastem i jednocześnie siedzibą gminy miejskiej, administracyjnie położonej w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, w południowo-wschodniej części powiatu karkonoskiego. Powierzchnia Gminy Miejskiej Kowary wynosi około 37,4 km², co stanowi 0,19% powierzchni województwa dolnośląskiego oraz 5,95% powierzchni powiatu karkonoskiego.

Gmina Miejska Kowary usytuowana jest w Dolinie Jedlicy oraz na masywach górskich Karkonoszy i Rudaw Janowickich, na wysokości od 420 do 1266 m n.p.m.. Ukształtowanie terenu jest wyraźnie górskie, z dużymi deniwelacjami i bogatą rzeźbą, co nadaje miejscowości wyjątkowy charakter krajobrazowy. Najniżej położony punkt znajduje się w Kowarach Dolnych, w okolicy Pałacu „Ciszyca", natomiast najwyższym punktem jest szczyt Czoło w Karkonoszach.

Do istotnych elementów rzeźby terenu należą również dwie przełęcze:

- Przełęcz Kowarska (727 m n.p.m.), oddzielająca Rudawy Janowickie od wschodniej części Karkonoszy i Bramy Lubawskiej,
- Przełęcz Okraj (1046 m n.p.m.), rozdzielająca Karkonosze i Grzbiet Lasocki, stanowiąca jednocześnie przejście graniczne z Republiką Czeską.

Odległość drogowa z centrum Kowar do przejścia granicznego na Przełęczy Okraj wynosi około 12 km. Do granicy z Republiką Federalną Niemiec w Zgorzelcu jest około 82 km, do stolicy województwa – Wrocławia około 118 km, a do Warszawy około 480 km.

Położenie Kowar należy uznać za korzystne – miasto leży w bezpośrednim sąsiedztwie Karkonoskiego Parku Narodowego, Rudawskiego Parku Krajobrazowego oraz obszarów objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000. Występują tu cenne walory przyrodnicze, krajobrazowe i turystyczne, które sprzyjają rozwojowi różnych form rekreacji, turystyki zdrowotnej i transgranicznej.

Bliskość granicy z Republiką Czeską, a także dogodne powiązania komunikacyjne z sąsiednimi miejscowościami – w tym z Karpaczem, Jelenią Górą i Kamienną Górą – czynią z Kowar ważny ośrodek turystyczny i społeczny regionu karkonoskiego.[1]

[1] Raport o stanie Miasta Kowary za rok 2024. https://mbpkowary.pl/

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

Mapa 1. Położenie Kowar na mapie Polski.

źródło: opracowanie własne, na podstawie

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:POL_location_map.svg

Herb Kowar przedstawia srebrnego konia w skoku, skierowanego w prawą stronę, umieszczonego na zielonej tarczy herbowej. Nad grzbietem zwierzęcia widnieje czarny młotek, ułożony ukośnie, z obuchem zwróconym w prawo. Poszczególne elementy herbu nawiązują do historii miasta oraz jego wielowiekowych tradycji. Koń symbolizuje siłę, wytrwałość i rozwój, natomiast młotek odwołuje się do górnictwa i kowalstwa, które odegrały istotną rolę w powstaniu Kowar oraz kształtowaniu ich tożsamości gospodarczej.

Najstarsze znane przedstawienie herbu pochodzi z pieczęci miejskiej umieszczonej na dokumencie z 10 sierpnia 1454 roku, dotyczącym porozumienia zawartego pomiędzy Jelenią Górą, a Kowarami. W 1525 roku miasto posługiwało się kolejną pieczęcią, na której zachowano dotychczasowe godło, umieszczając je na tarczy o renesansowej stylistyce. W 1713 roku wprowadzono następną modyfikację, nadając tarczy herbowej formę charakterystyczną dla epoki baroku.

Istotnym wydarzeniem w historii miejskiej heraldyki było nadanie Kowarom oficjalnego przywileju herbowego przez króla Prus Fryderyka II w dniu 12 czerwca 1747 roku. Wprowadzony wówczas herb miał dwudzielną kompozycję. W jego górnym, większym polu, na srebrnym tle, znajdował się czarny orzeł pruski, trzymający w szponach jabłko królewskie, z ukoronowanym monogramem „FR”. Dolne pole przedstawiało srebrnego konia stojącego na trawie, nad którym umieszczono czarny młot. Tło tej części herbu miało kolor zielony. W takiej postaci symbol miasta funkcjonował do zakończenia II wojny światowej.

Po 1945 roku, w związku ze zmianą przynależności państwowej Kowar, dokonano modyfikacji herbu poprzez usunięcie symboliki pruskiej. Zachowano natomiast wizerunek konia i młotka, stanowiących bezpośrednie odniesienie do historycznych tradycji oraz gospodarczego dziedzictwa miasta.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Współczesny herb Kowar jest zatem nie tylko oficjalnym symbolem identyfikującym miasto, lecz także wyrazem jego historycznej ciągłości i lokalnej tożsamości. Nawiązuje do górniczych i rzemieślniczych korzeni miejscowości, podkreślając znaczenie tradycji w kształtowaniu jej współczesnego wizerunku.

Herb miasta Kowary przedstawia na zielonej tarczy herbowej srebrnego konia w skoku w prawą stronę, nad którego grzbietem umieszczony jest czarny młotek ułożony w skos lewy, z obuchem skierowanym w prawo. Symbolika herbu nawiązuje do dwóch ważnych elementów lokalnej historii: koń symbolizuje siłę, wytrwałość i dynamikę rozwoju miasta, natomiast młotek stanowi odwołanie do górniczych i kowalskich tradycji, które dały początek Kowarom i przez stulecia decydowały o ich tożsamości gospodarczej.

Najstarszy znany wizerunek herbu pochodzi z pieczęci miejskiej odciśniętej 10 sierpnia 1454 roku na dokumencie układu między Jelenią Górą a Kowarami. W roku 1525 miasto posługiwało się już nową pieczęcią z identycznym godłem, osadzonym na tarczy w stylu renesansowym. Kolejna zmiana nastąpiła w 1713 roku, kiedy herb zyskał tarczę stylizowaną na barok.

Dnia 12 czerwca 1747 roku król Prus Fryderyk II nadał Kowarom oficjalny przywilej herbowy. Wówczas herb przedstawiał w górnym, większym polu czarnego orła pruskiego na srebrnym tle z jabłkiem królewskim w szponach i monogramem „FR” zwieńczonym koroną. W dolnej części tarczy znajdował się srebrny koń stojący na trawie, a nad nim czarny młot – całość na zielonym tle. Herb w tej formie obowiązywał aż do końca II wojny światowej.

Po 1945 roku, wraz z przyłączeniem miasta do Polski, herb został dostosowany do nowej symboliki państwowej – usunięto orła pruskiego, pozostawiając konia i młot jako elementy

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

ściśle związane z lokalną historią i tradycją. Współczesny herb Kowar zachowuje więc ciągłość historyczną, a jednocześnie podkreśla górnicze dziedzictwo miasta oraz jego dynamiczny, pełen energii charakter.[2]

Rysunek 2. Herb Kowar

Źródło: Urząd Miasta Kowary, https://kowary.pl/

Ważnym elementem współczesnej identyfikacji wizualnej Kowar jest logo miasta, wprowadzone w 2019 roku. Jego opracowanie poprzedził proces obejmujący rozmowy, warsztaty oraz konsultacje społeczne, prowadzone pod nadzorem firmy Publicon. Celem przedsięwzięcia było stworzenie spójnego i nowoczesnego znaku promocyjnego, który z

[2] „Herb Kowar". W: Wikipedia, wolna encyklopedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Herb_Kowar

jednej strony podkreślałby indywidualny charakter Kowar, z drugiej zaś zachowywał odniesienia do ich historii, tradycji i dziedzictwa kulturowego.

Projekt logo opiera się na motywach charakterystycznych dla lokalnej symboliki i historii miasta. Głównym elementem graficznym jest sylwetka konia, nawiązująca bezpośrednio do herbu Kowar. Motyw ten odzwierciedla siłę, wytrwałość oraz dążenie do rozwoju. Uzupełnieniem kompozycji jest stylizowany ornament dekoracyjny, którego forma czerpie inspirację z tradycyjnego kowalstwa. Nawiązuje on do zachowanych na terenie miasta elementów metaloplastyki, w szczególności ozdobnych bram, kutych detali i historycznych zdobień architektonicznych. Jednocześnie jego wzornictwo przywołuje skojarzenia z dywanami smyrneńskimi, stanowiąc odniesienie do przemysłowych i rzemieślniczych tradycji Kowar.

Znak promocyjny został zaprojektowany w sposób umożliwiający jego wykorzystanie w różnych wariantach. Może funkcjonować jako samodzielny symbol graficzny, określany mianem sygnetu, bądź w rozbudowanej wersji zawierającej hasło „Kowary – miasto z tradycjami". Zastosowana typografia nawiązuje do historycznego literictwa widocznego na kamiennych tablicach powitalnych, znajdujących się przy drogach wjazdowych do miasta. Takie rozwiązanie dodatkowo wzmacnia związek współczesnej identyfikacji wizualnej z lokalnym dziedzictwem.

Wprowadzenie logo nie oznaczało rezygnacji z tradycyjnej symboliki heraldycznej. Herb nadal pełni funkcję historycznego i oficjalnego znaku miasta, natomiast logo stanowi jego uzupełnienie, wykorzystywane przede wszystkim w działaniach informacyjnych, promocyjnych i wizerunkowych. Oba symbole współtworzą system identyfikacji wizualnej

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Kowar, łącząc przywiązanie do tradycji z potrzebą budowania rozpoznawalnego wizerunku współczesnego miasta.

Szczegółowe wytyczne dotyczące posługiwania się znakami graficznymi zawarto w dokumencie „Zasady stosowania znaku Kowary”. Określa on reguły ich prezentacji, wzajemnego zestawiania oraz wykorzystywania w oficjalnych materiałach urzędowych, informacyjnych i promocyjnych. Dzięki przyjętym rozwiązaniom możliwe jest zachowanie jednolitości przekazu wizualnego oraz konsekwentne kształtowanie tożsamości miasta.

Rysunek 3. Logo Kowar

Źródło: Urząd Miasta Kowary, https://kowary.pl/

W skład Gminy Miejskiej Kowary wchodzi samo miasto Kowary wraz z dawnymi jednostkami osadniczymi: Podgórzem, Wojkowem i Krzaczyną. Obszary te, stanowiące integralne części

miasta, zachowały swój odrębny charakter przestrzenny i kulturowy, jednocześnie współtworząc wspólnotę samorządową o silnym lokalnym zakorzenieniu i bogatej historii.

Mapa 2. Mapa Kowar.

źródło: https://mkowary.e-mapa.net/

2.2 Gospodarka lokalna

Rolnictwo i leśnictwo

Kowary mają charakter typowo miejski, jednak działalność rolnicza wciąż odgrywa zauważalną rolę w strukturze lokalnej gospodarki. Według danych ujętych w „Programie

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2021–2030" rolnictwo – choć ograniczone przestrzennie – jest istotnym elementem gospodarki lokalnej.

Dominują gospodarstwa niewielkie, rodzinne, które prowadzą działalność rolniczą o charakterze ekstensywnym, często nastawioną na samozaopatrzenie lub sprzedaż w ramach lokalnego rynku. Taka struktura sprzyja utrzymaniu tradycyjnego sposobu użytkowania ziemi, z zachowaniem przyrodniczego i krajobrazowego charakteru okolicznych terenów.

Struktura użytkowania gruntów wskazuje na dominującą rolę terenów leśnych, które zajmują ok. 65% powierzchni, podczas gdy użytki rolne stanowią ok. 22%. Tak znaczny udział lasów i gruntów leśnych wpływa nie tylko na charakter krajobrazu, lecz także na lokalny mikroklimat, turystykę i gospodarkę ekologiczną. Lasy pełnią funkcję ochronną, rekreacyjną i przyrodniczą, a ich zasoby są ważnym elementem polityki przestrzennej i środowiskowej miasta.[3]

Według danych statystycznych około 10% aktywnych zawodowo mieszkańców Kowar zatrudnionych jest w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, co potwierdza, że mimo miejskiego charakteru gminy, kontakt z przyrodą, ziemią i tradycją rolniczą pozostaje częścią lokalnej tożsamości i potencjału rozwojowego miasta.[4]

Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość

Gospodarka Kowar ma charakter zróżnicowany i w dużej mierze opiera się na połączeniu tradycji przemysłowych z nowoczesnymi kierunkami rozwoju. Przez stulecia miasto znane było jako ośrodek górnictwa i obróbki metali. Po II wojnie światowej Kowary stały się

[3] *Program Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2021–2030*
[4] *Polska w liczbach – Miasto Kowary*, dane GUS, dostęp: https://www.polskawliczbach.pl/Kowary

ważnym punktem na mapie przemysłowej Dolnego Śląska – działały tu zakłady maszynowe, włókiennicze i górnicze, w tym słynne Zakłady Przemysłowe R-1 związane z wydobyciem rud uranu.[5]

Wraz z transformacją ustrojową i upadkiem przemysłu ciężkiego, miasto zaczęło szukać nowych ścieżek rozwoju. Dziś Kowary są ośrodkiem o profilu usługowo-turystycznym, w którym dominują małe firmy, rodzinne zakłady i lokalni przedsiębiorcy. Wiele z nich działa w branży budowlanej, handlowej oraz gastronomicznej, a znaczącą rolę w lokalnej gospodarce odgrywa turystyka i rekreacja, wspierana przez wyjątkowe położenie miasta w otoczeniu Karkonoszy i Rudaw Janowickich.

Do najważniejszych atrakcji, które przyciągają turystów i wspierają rozwój gospodarki, należą m. in. Podziemna Trasa Turystyczna „Sztolnie Kowary", Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska oraz liczne szlaki piesze i rowerowe. Miasto stopniowo wykorzystuje także swój przemysłowy rodowód jako element dziedzictwa i marki lokalnej.[6] Władze samorządowe konsekwentnie wspierają zieloną transformację, stawiając na inwestycje w infrastrukturę przyjazną środowisku, rewitalizację terenów poprzemysłowych oraz projekty związane z adaptacją do zmian klimatu.

Dziś gospodarka Kowar opiera się na równowadze pomiędzy tradycją, a nowoczesnością – z jednej strony wciąż obecne są drobne zakłady produkcyjne i rzemieślnicze, z drugiej coraz większego znaczenia nabierają branże związane z turystyką, zdrowiem i usługami. Wysoki

[5] „Kowary". W: Wikipedia, wolna encyklopedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Kowary
[6] *Koncepcja Smart Village Kowary*, Urząd Miejski w Kowarach, 2024

poziom aktywności lokalnych przedsiębiorców, połączony z potencjałem krajobrazowym i kulturowym, tworzy solidne podstawy dla dalszego, zrównoważonego rozwoju miasta.[7]

2.3 Potencjał instytucjonalny Gminy Miejskiej Kowary

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary funkcjonuje sieć placówek oświatowych zapewniających dostęp do edukacji na różnych poziomach kształcenia – od wychowania przedszkolnego po szkolnictwo ponadpodstawowe. Istotną część lokalnego systemu edukacji stanowią placówki samorządowe, realizujące zadania w zakresie kształcenia, wychowania oraz opieki nad dziećmi i młodzieżą. Rozwój i modernizacja infrastruktury oświatowej mają na celu poprawę warunków nauczania oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

W zakresie wychowania przedszkolnego na terenie miasta funkcjonuje Przedszkole Publiczne nr 1 w Kowarach. Placówka realizuje podstawę programową wychowania przedszkolnego, zapewniając dzieciom opiekę oraz warunki do rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego i ruchowego. Oferta edukacyjna obejmuje m. in. naukę języka angielskiego oraz zajęcia wspierające rozwój zainteresowań i umiejętności dzieci. Przedszkole dysponuje zapleczem dydaktycznym i własnym placem zabaw.

Edukację na poziomie podstawowym zapewniają dwie placówki: Szkoła Podstawowa nr 1 oraz Szkoła Podstawowa nr 3 w Kowarach. Szkoły realizują zadania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, umożliwiając uczniom rozwijanie wiedzy, umiejętności oraz indywidualnych zainteresowań. Dysponują zapleczem edukacyjnym i sportowym, obejmującym m. in. biblioteki, świetlice, sale gimnastyczne oraz boiska. Uczestniczą również

[7] P*olska w liczbach – Miasto Kowary*, dane GUS 2024

w przedsięwzięciach edukacyjnych i sportowych wspierających wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.

Ważnym elementem lokalnej oferty edukacyjnej jest Zespół Szkół Ogólnokształcących w Kowarach, obejmujący Liceum Ogólnokształcące oraz Branżową Szkołę I stopnia. Placówka umożliwia kontynuowanie nauki po ukończeniu szkoły podstawowej, oferując zarówno kształcenie ogólne, jak i przygotowanie do wykonywania zawodu. W ramach oferty edukacyjnej funkcjonują również klasy o profilu wojskowym, stanowiące dodatkową możliwość rozwijania zainteresowań i kompetencji młodzieży.

W ostatnich latach na terenie Gminy Miejskiej Kowary podejmowano działania służące poprawie stanu infrastruktury oświatowej oraz warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych. W 2024 roku rozpoczęto modernizację budynków Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Zespołu Szkół Ogólnokształcących, realizowaną przy wsparciu środków z Rządowego Funduszu Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych. Również w 2025 roku działania w obszarze edukacji obejmowały modernizację i doposażenie placówek, a także dostosowywanie infrastruktury do potrzeb uczniów i kadry pedagogicznej.

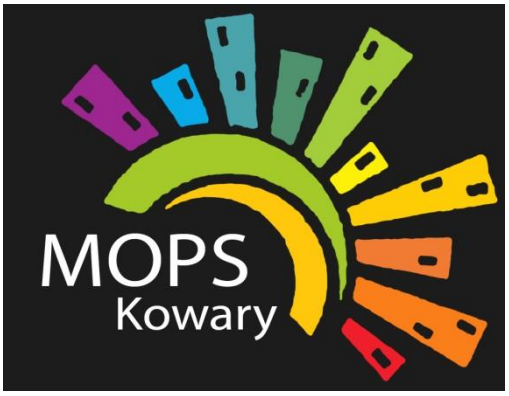
Istotnym kierunkiem rozwoju lokalnych usług społecznych jest również zwiększanie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3. W 2025 roku podjęto działania zmierzające do utworzenia 16 nowych miejsc żłobkowych poprzez rozbudowę infrastruktury Przedszkola Publicznego nr 1 w Kowarach. Przedsięwzięcie ma na celu poszerzenie oferty opiekuńczej dla najmłodszych mieszkańców oraz stworzenie korzystniejszych warunków dla rodziców łączących obowiązki zawodowe z opieką nad dziećmi.

Funkcjonowanie placówek oświatowych oraz podejmowane działania inwestycyjne stanowią ważny element polityki społecznej i rozwojowej miasta. Dostępność edukacji i opieki nad

dziećmi ma znaczenie nie tylko dla rozwoju młodego pokolenia, lecz także dla sytuacji rodzin, aktywności zawodowej mieszkańców oraz atrakcyjności osiedleńczej gminy[8]

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) ma swoją siedzibę przy ulicy Zamkowej 5. Ośrodek jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną Gminy Miejskiej Kowary, prowadzoną w formie jednostki budżetowej.

Rysunek 4. Logo MOPS Kowary

Podstawowym celem działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowarach jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, których przezwyciężenie przekracza ich indywidualne możliwości oraz dostępne zasoby. Podejmowane działania koncentrują się na wzmacnianiu samodzielności życiowej osób korzystających z pomocy, rozwijaniu ich potencjału oraz wspieraniu integracji społecznej i aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.

Ośrodek realizuje swoje zadania w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej, wykonując zarówno zadania własne Gminy Miejskiej Kowary, jak i zadania zlecone z zakresu

[8] Raport o stanie Miasta Kowary za rok 2024. https://mbpkowary.pl/

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

administracji rządowej. Zakres jego działalności obejmuje również inne obowiązki związane z zabezpieczeniem społecznym, wynikające z odrębnych przepisów prawa oraz zadań powierzonych do realizacji na podstawie uchwał Rady Miejskiej w Kowarach, zarządzeń i upoważnień Burmistrza Miasta Kowary.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowarach realizuje następujące zadania:

1) Przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej.

2) Ustalanie uprawnień do świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej przewidzianych przepisami prawa i ich realizacja.

3) Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym.

4) Prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej.

5) Kierowanie do domów pomocy społecznej oraz ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary w tych domach.

6) Prowadzenie i zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia o zasięgu lokalnym – w tym w Edukacyjnym Klubie Seniora w Kowarach, Dziennym Domu Pomocy, mieszkaniu treningowym wspomaganym.

7) Organizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

8) Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

9) Prowadzenie działalności profilaktyczno-edukacyjnej oraz poradnictwa informacyjno-konsultacyjnego w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi.

10) Analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej.

11) Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka.

12) Przeciwdziałanie przemocy domowej.

13) Ustalanie uprawnień do świadczeń rodzinnych i ich wypłacanie.

14) Ustalanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego osobom uprawnionym do alimentów oraz ich wypłacanie.

15) Prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych, w tym m. in. aktywizacja zawodowa dłużników, wnioskowanie o zatrzymanie prawa jazdy oraz wnioskowanie o ściganie za przestępstwo niealimentacji (art. 209 § 1 Kodeksu karnego).

16) Prowadzenie obsługi organizacyjno-technicznej i finansowej Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

17) Ustalanie prawa do jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, oraz jego wypłacanie.

18) Ustalanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowarach jest instytucją sprawnie funkcjonującą i stale rozwijającą zakres swoich działań. Ośrodek skutecznie realizuje ustawowe zadania z obszaru pomocy społecznej, a jednocześnie aktywnie poszukuje nowych rozwiązań i form wsparcia dla mieszkańców.

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary funkcjonuje Miejski Ośrodek Kultury, będący samorządową instytucją kultury, której celem jest upowszechnianie i rozwój życia kulturalnego mieszkańców miasta. Siedziba MOK znajduje się w zabytkowym budynku dawnego Domu Kultury przy ulicy Szkolnej 2. Ośrodek dysponuje zapleczem administracyjnym, salami zajęciowymi i wystawowymi, a także przestrzenią widowiskową, w której odbywają się koncerty, spektakle, warsztaty i spotkania środowiskowe. W budynku działa również kawiarnia oraz czytelnia i przestrzeń biblioteczna, pełniące funkcje integracyjne i edukacyjne.

Główne cele działalności Miejskiego Ośrodka Kultury w Kowarach obejmują:
• wychowanie do aktywnego uczestnictwa w kulturze i życiu społecznym,
• rozwijanie zainteresowań artystycznych i kulturalnych dzieci, młodzieży oraz dorosłych,
• kształtowanie postaw patriotycznych i tożsamości regionalnej,
• organizację czasu wolnego mieszkańców poprzez zajęcia artystyczne, rekreacyjne i

edukacyjne,

• wspieranie samorozwoju i integracji społecznej poprzez szeroką ofertę warsztatów, sekcji i kół zainteresowań.

W ramach swojej działalności MOK realizuje przedsięwzięcia adresowane do wszystkich grup wiekowych, w tym programy edukacyjno-artystyczne, spotkania tematyczne, wernisaże, koncerty oraz warsztaty rękodzieła i muzyki. Ośrodek współpracuje z lokalnymi szkołami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi i parafiami, wspierając inicjatywy oddolne mieszkańców. Cyklicznie organizowane są wydarzenia takie jak: Dni Kowar, Kowarskie Spotkania ze Sztuką, Wieczory Filmowe „Kino za Rogiem” oraz imprezy okolicznościowe i plenerowe promujące kulturę regionu karkonoskiego.

Ważnym kierunkiem działalności MOK jest także edukacja kulturalna i profilaktyka społeczna. Ośrodek realizuje działania ukierunkowane na rozwijanie kompetencji społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu oraz integrację międzypokoleniową. W przestrzeni MOK funkcjonują liczne koła zainteresowań, sekcje muzyczne, plastyczne i teatralne, które tworzą bogatą ofertę spędzania wolnego czasu w sposób twórczy i wartościowy.

Miejski Ośrodek Kultury w Kowarach pełni również funkcję organizatora i współorganizatora uroczystości miejskich, obchodów świąt narodowych, wydarzeń rocznicowych oraz imprez o charakterze społecznym i integracyjnym. Poprzez swoją działalność MOK kształtuje lokalną tożsamość, wspiera rozwój talentów, integruje środowisko mieszkańców oraz stanowi istotny element infrastruktury kulturalnej i społecznej miasta.

Rysunek 5. Logo Miejskiego Ośrodka Kultury

źródło: Miejski Ośrodek Kultury w Kowarach, https://mok.kowary.pl/

Miejska Biblioteka Publiczna w Kowarach jest samorządową instytucją kultury, której misją jest zapewnienie mieszkańcom powszechnego dostępu do wiedzy, edukacji, informacji i kultury. Biblioteka stanowi przyjazne i otwarte miejsce spotkań, edukacji i komunikacji społecznej, służące wszystkim grupom wiekowym – od najmłodszych po seniorów. Jej działalność opiera się na zasadach równego dostępu do zasobów oraz profesjonalnej obsługi czytelników.

Misją biblioteki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych oraz informacyjnych społeczności lokalnej, a także upowszechnianie kultury i czytelnictwa. Placówka dąży do tego, aby być nowoczesnym ośrodkiem kultury, który wpisuje się w przemiany technologiczne i społeczne, jednocześnie zachowując szacunek dla tradycyjnych form obcowania z książką. Biblioteka gromadzi i udostępnia zbiory odpowiadające potrzebom mieszkańców, rozwija

zainteresowania literackie dzieci, młodzieży i dorosłych, a także prowadzi działalność edukacyjną i animacyjną.

W 2025 roku Miejska Biblioteka Publiczna w Kowarach realizowała różnorodne działania edukacyjne, kulturalne i integracyjne, skierowane do mieszkańców w różnych grupach wiekowych. Łącznie w Bibliotece Głównej oraz Filii nr 1 w Wojkowie zorganizowano 103 wydarzenia, spotkania i zajęcia biblioteczne, w których odnotowano 3 200 uczestnictw.

W ramach działalności biblioteki realizowano liczne inicjatywy tematyczne i cykliczne, w tym:

- Dyskusyjny Klub Książki – spotkania dla dzieci w wieku 10–12 lat, rozwijające zainteresowania czytelnicze, umiejętność wyrażania opinii i prowadzenia dyskusji;
- Czytelniczy Klub WTZ – cykliczne zajęcia literackie dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Kowarach, wspierające ich aktywność społeczną i uczestnictwo w kulturze;
- „Ze sztuką za pan brat" – całoroczne zajęcia artystyczno-edukacyjne dla dzieci, rozwijające kreatywność, wyobraźnię i wrażliwość estetyczną;
- „Gimnastyka umysłu" – zajęcia dla seniorów powyżej 60. roku życia, ukierunkowane na ćwiczenie pamięci, koncentracji i innych funkcji poznawczych oraz integrację społeczną;
- „Ferie w Bibliotece" – zajęcia edukacyjne i kreatywne dla dzieci, organizowane w okresie ferii zimowych;
- Spotkania sąsiedzkie w Wojkowie – osiem spotkań poświęconych integracji mieszkańców, podejmowaniu lokalnych inicjatyw oraz wspólnemu organizowaniu wydarzeń;

- Strefa Młodych – utworzona w 2025 roku przestrzeń spotkań, warsztatów i aktywności młodzieży, wspierająca rozwój zainteresowań, samodzielności i kompetencji społecznych.

Biblioteka zapewniała również usługi zwiększające dostępność literatury i oferty kulturalnej, w szczególności:

- wypożyczanie książek i udostępnianie zbiorów bibliotecznych;
- organizowanie spotkań autorskich, warsztatów i zajęć edukacyjnych;
- realizację usługi „Książka na telefon", polegającej na dostarczaniu i odbieraniu książek z domów osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami;
- udostępnianie publikacji z serii „Wielkie Litery", przeznaczonych przede wszystkim dla seniorów i osób słabowidzących.

Podejmowane inicjatywy potwierdzają istotną rolę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kowarach nie tylko w upowszechnianiu czytelnictwa, ale również w aktywizacji mieszkańców, integracji międzypokoleniowej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. Działalność instytucji stanowi ważne uzupełnienie lokalnej oferty usług społecznych, szczególnie w zakresie wspierania dzieci, młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kowarach pełni ważną funkcję społeczną – łączy edukację, kulturę i integrację międzypokoleniową. Jest miejscem sprzyjającym wymianie myśli, rozwijaniu pasji i budowaniu więzi społecznych. Otwartość na potrzeby mieszkańców oraz

nowoczesne podejście do roli biblioteki sprawiają, że instytucja stanowi jedno z kluczowych ogniw życia kulturalnego miasta.[9]

Rysunek 6. Logo Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kowarach.

źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Kowarach, https://mbpkowary.pl/

W strukturze organizacyjnej Gminy Miejskiej Kowary funkcjonuje Miejska Służba Ratownicza, z siedzibą przy ul. Zamkowej 2A. Jednostka ta stanowi wyspecjalizowaną komórkę odpowiedzialną za ochronę przeciwpożarową, działania ratownicze oraz reagowanie na zagrożenia lokalne, klęski żywiołowe i inne sytuacje kryzysowe na terenie miasta.

Działalność Miejskiej Służby Ratowniczej koncentruje się na ochronie życia, zdrowia, mienia oraz środowiska naturalnego przed skutkami pożarów, powodzi, katastrof i innych miejscowych zagrożeń. Zadania jednostki obejmują zarówno działania profilaktyczne i prewencyjne, jak i bezpośrednie akcje ratownicze oraz usuwanie skutków zdarzeń losowych.

[9]Miejska Biblioteka Publiczna w Kowarach, https://mbpkowary.pl/

Do podstawowych zadań realizowanych przez Miejską Służbę Ratowniczą należą:

• zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów oraz innych zagrożeń,

• utrzymywanie gotowości operacyjnej i zapewnienie odpowiednich sił oraz środków do zwalczania zagrożeń,

• prowadzenie działań ratowniczych w sytuacjach pożaru, klęski żywiołowej lub katastrofy,

• podejmowanie działań na rzecz ochrony przed powodzią i innymi zagrożeniami lokalnymi,

• prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i działań edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa,

• realizacja działań kontrolnych i organizacyjnych wynikających z przepisów prawa.

Jednostka działa w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Kowary, a zasady użycia jej sił i środków poza terenem miasta — w tym udział w ćwiczeniach lub akcjach organizowanych przez Państwową Straż Pożarną — określa Burmistrz Miasta Kowary w porozumieniu z Komendantem Miejskim PSP w Jeleniej Górze.

Miejska Służba Ratownicza odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańców, stanowiąc ogniwo systemu reagowania kryzysowego. Jej działalność ma charakter interdyscyplinarny – łączy elementy profilaktyki, edukacji i szybkiego reagowania, co przyczynia się do budowania lokalnego systemu bezpieczeństwa opartego na współpracy instytucji i społecznej odpowiedzialności mieszkańców. W 2025 roku Miejska Służba Ratownicza w Kowarach interweniowała 324 razy, z czego 144 zdarzenia miały miejsce na terenie Kowar.

Zarząd Eksploatacji Zasobów Komunalnych w Kowarach działa jako jednostka odpowiedzialna za zarządzanie mieszkaniowym zasobem komunalnym, nieruchomościami i lokalami użytkowymi w mieście. Na stronie ZEZK znajduje się m. in. oferta mieszkań komunalnych, lokali użytkowych i garaży, informacje o lokalach do remontu, zasady zamiany lokali, poradnik

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

lokatora oraz wykaz stawek czynszowych. ZEZK prowadzi również przetargi na wynajem zasobów Gminy Miejskiej Kowary i zarządza wspólnotami mieszkaniowymi.

W strukturze społeczno-obywatelskiej Gminy Miejskiej Kowary funkcjonuje Miejska Rada Seniorów, pełniąca funkcję konsultacyjną, doradczą i inicjatywną wobec organów samorządu lokalnego. Rada stanowi ważną formę reprezentacji interesów osób starszych oraz umożliwia ich aktywne uczestnictwo w życiu publicznym i procesach podejmowania decyzji dotyczących spraw lokalnej społeczności.

Miejska Rada Seniorów w Kowarach została powołana w 2018 roku. Jej działalność koncentruje się na reprezentowaniu potrzeb i oczekiwań środowiska senioralnego, wspieraniu inicjatyw służących poprawie jakości życia osób starszych oraz rozwijaniu ich aktywności społecznej i obywatelskiej. Rada uczestniczy w konsultowaniu przedsięwzięć dotyczących polityki senioralnej, podejmuje współpracę z instytucjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, a także inicjuje działania o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i integracyjnym.

W 2025 roku działalność Miejskiej Rady Seniorów koncentrowała się w szczególności na wzmacnianiu aktywności społecznej seniorów, rozwijaniu współpracy lokalnej i ponadlokalnej oraz podejmowaniu inicjatyw sprzyjających integracji międzypokoleniowej. Rada angażowała się w przedsięwzięcia umożliwiające osobom starszym aktywne uczestnictwo w życiu miasta, wymianę doświadczeń oraz rozwijanie relacji z przedstawicielami innych środowisk i grup wiekowych. Szczególne znaczenie miały działania ukierunkowane na współpracę z młodzieżą, budowanie dialogu międzypokoleniowego oraz wzmacnianie poczucia sprawczości i przynależności społecznej seniorów.

Funkcjonowanie Miejskiej Rady Seniorów stanowi istotny element lokalnej polityki senioralnej, sprzyjający uwzględnianiu potrzeb osób starszych w planowaniu działań samorządowych. Podejmowane inicjatywy wspierają integrację społeczną, przeciwdziałają izolacji seniorów oraz promują aktywne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności. Rozwijanie działalności Rady i współpracy międzypokoleniowej pozostaje ważnym kierunkiem działań na rzecz poprawy jakości życia starszych mieszkańców Kowar.

Gmina Miejska Kowary od wielu lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie realizacji zadań publicznych na wielu obszarach, które nie tylko odzwierciedlają potrzeby społeczności lokalnej, ale także umożliwiają rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W Gminie Miejskiej Kowary funkcjonują następujące organizacje (m. in. stowarzyszenia, fundacje, kluby sportowe):

- **Karkonoski Klub Paralotniowy,**
  ul. 1 Maja 1, 58-530 Kowary
- **Klub Sportowy FUNAKOSHI SHOTOKAN KARATE,**
  ul. 1 Maja 1, 58-530 Kowary
- **Kowarski Klub Seniora,**
  ul. Szkolna 1, 58-530 Kowary
- **Miejski Klub Sportowy „OLIMPIA" Kowary,**
  ul., 58-530 Kowary
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Kowarach,**
  ul. Zamkowa 2A, 58-530 Kowary
- **Polski Komitet Pomocy Społecznej – Koło w Kowarach**,
  ul. 1 Maja 1, 58-530 Kowary

- **Polski Związek Działkowców – ROD „Przyjaźń”,**
  ul. 1 Maja 1, 58-530 Kowary
- **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Koło nr 3 w Kowarach,**
  ul. Szkolna 2, 58-530 Kowary
- **Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych – Sekcja Kowary „Dobry Lot”,**
  ul. Ogrodowa 11, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie „EUROJEDYNKA” w Kowarach,**
  ul. Staszica 16, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie „Przyjazna Trójka”,**
  ul. 1 Maja 72, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie Miłośników Kowar,**
  ul. Górnicza 1, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie Miłośników Sportu Kowary,**
  ul. 1 Maja 72, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie Sportowo-Społeczno-Kulturalne „PRO KOWARY”,**
  ul. Łąkowa 4, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie Romów w Kowarach**
  ul. Waryńskiego 8/2, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie Tenisa Ziemnego „RETURN” w Kowarach,**
  ul. 1 Maja 1, 58-530 Kowary
- **Stowarzyszenie Wędkarskie „ALTERNATYWA”,**
  ul. 1 Maja 1a, 58-530 Kowary
- **Towarzystwo Polsko-Austriackie – Oddział w Kowarach,**
  ul. Klonowa 6 m. 5, 58-530 Kowary

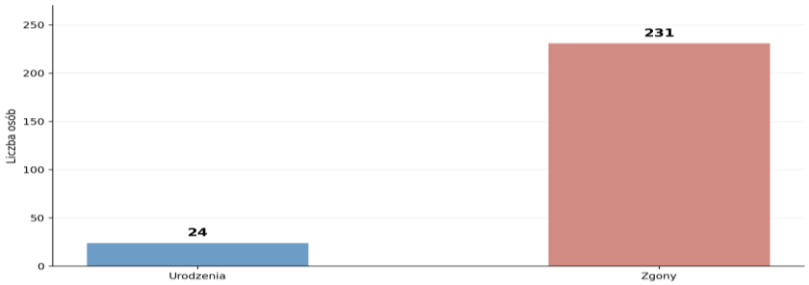
- **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Koło Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski w Kowarach,**
  ul. 1 Maja 1a, 58-530 Kowary
- **Związek Sybiraków – Koło w Kowarach**,
  ul. Szkolna 2, 58-530 Kowary
- **Fundacja Slow City,**
  ul. 1 Maja 1a, 58-530 Kowary

2.4 Uwarunkowania demograficzne i społeczne

Według stanu na dzień 31.12.2025 r. w całej Gminie Miejskiej Kowary mieszka łącznie 8885 mieszkańców. [10]

W 2025 roku na terenie Gminy Miejskiej Kowary odnotowano 24 urodzenia żywe oraz 231 zgonów. Przy liczbie mieszkańców wynoszącej 8 885 osób przyrost naturalny osiągnął wartość ujemną i wyniósł –207 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego, obliczony na 1 000 mieszkańców, wynosi –23,30‰.

Wykres 5. Urodzenia i zgony w Gminie Miejskiej Kowary w 2025 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Kowarach

[10] Raport o stanie Miasta Kowary za rok 2025

Gminę Miejską Kowary zamieszkuje 4 762 kobiet i 4 123 mężczyzn.

Wykres 6. Podział mieszkańców ze względu na płeć

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM w Kowarach

Polityka prorodzinna

W Gminie Miejskiej Kowary systematycznie maleje liczba ludności. W latach 2004-2024 liczba mieszkańców zmalała o ponad 20%. To bardzo duży spadek, wskazujący na proces depopulacji i starzenia się populacji. Spadek ten wynika prawdopodobnie z ujemnego przyrostu naturalnego oraz migracji młodych osób do większych ośrodków miejskich i za granicę.

Mediana wieku mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary wynosi ponad 46 lat i należy do najwyższych w powiecie karkonoskim.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Mimo przybliżonego charakteru szacunku można stwierdzić, że Gmina Miejska Kowary cechuje się starzejącą się strukturę demograficzną miasta. Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców Kowar może zmniejszyć się do około 5 tys. osób w 2060 r., co oznacza spadek o blisko połowę obecnie zamieszkujących miasto.

Mieszkańcy Gminy Miejskiej Kowary w 2025 r. zawarli 36 małżeństwa. Liczba ta, w odniesieniu do liczby populacji miasta wskazuję na niewielką aktywność demograficzną.

Wspieranie rodziny

Analizując dane GUS z Narodowego Spisu Powszechnego, który miał miejsce w 2021 r. możemy zauważyć, iż przeważającą liczbą rodzin w Gminie Miejskiej Kowary są małżeństwa z dziećmi – 905 rodzin, matki z dziećmi – 887 rodzin, małżeństwa bez dzieci – 654 rodzin, związki niesformalizowane z dziećmi – 215 rodzin, ojcowie z dziećmi – 121 rodzin i związki niesformalizowane bez dzieci – 102 rodzin.

Tabela 2. Typy rodzin.

Typ rodziny	**Liczba rodzin**
Ogółem	2884
małżeństwa razem	1559
w tym małżeństwa bez dzieci	654
w tym małżeństwa z dziećmi	905
związki niesformalizowane razem	317
związki niesformalizowane bez dzieci	102
związki niesformalizowane z dziećmi	215
matki z dziećmi	887

ojcowie z dziećmi	121

źródło: Dane GUS

Najwięcej bo, aż 1381 rodzin wychowuje jedno dziecko, najmniej – 34 rodziny wychowują 4 i więcej dzieci. Ogółem w 2884 rodzinach jest 3065 dzieci. Przeciętna liczba dzieci w rodzinie to 1,44.

Tabela 3. Liczba dzieci w rodzinie.

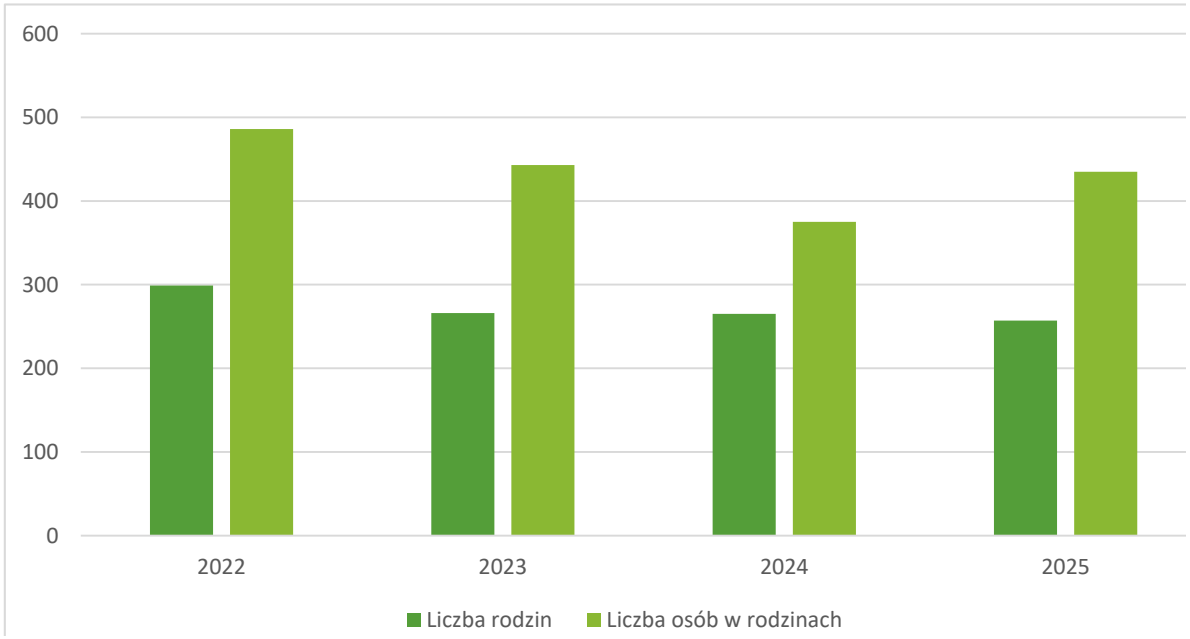
Ilość dzieci w rodzinie	**Liczba rodzin**
Ogółem	2884
rodziny bez dzieci	756
rodziny z dziećmi	2128
w tym rodziny z 1 dzieckiem	1381
w tym rodziny z 2 dzieci	602
w tym rodziny z 3 dzieci	111
w tym rodziny z 4 i więcej dzieci	34

źródło: Dane GUS

Tabela 4. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

Rok	**Liczba rodzin**	**Liczba osób w rodzinach**
2022	299	486
2023	266	443
2024	265	375
2025	257	435

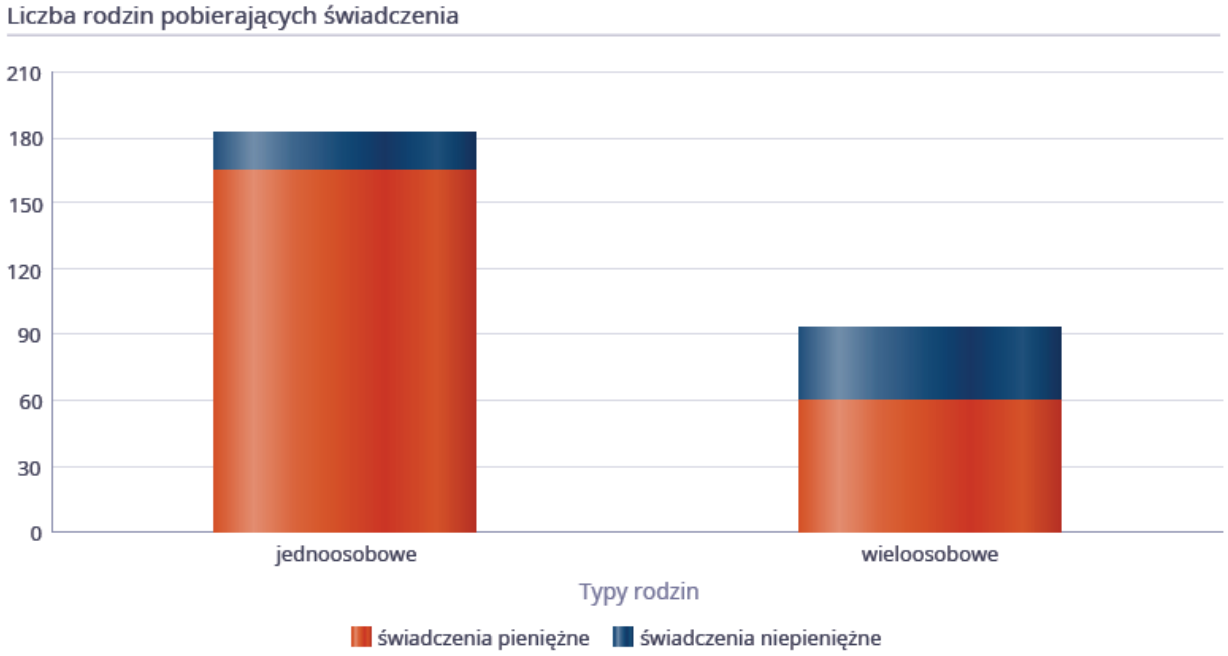
Wykres 7. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

źródło: OZPS za 2025 r.

Wykres 8. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin.

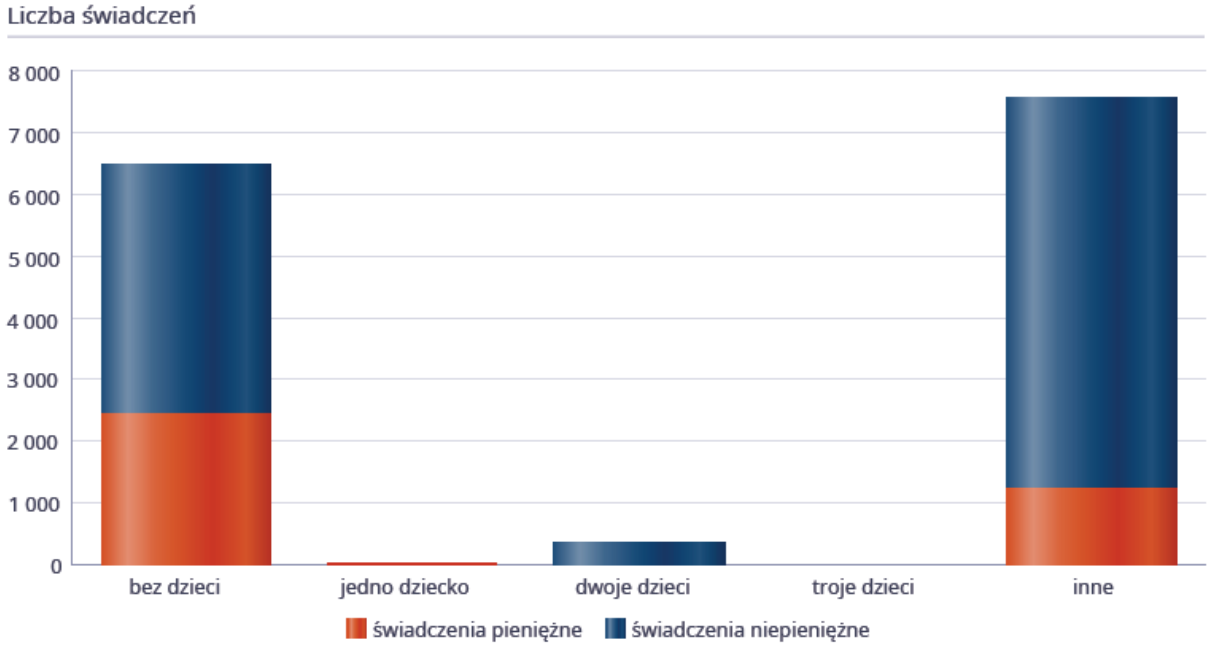
	Liczba rodzin pobierających świadczenia		
Typy rodzin	**Ogółem**	**Świadczenia pieniężne**	**Świadczenia niepieniężne**
jednoosobowe	179	164	18
wieloosobowe	63	60	33

źródło: OZPS za 2025r.

Wykres 9. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci.

	Liczba świadczeń		
Typ rodziny	**Ogółem**	**Świadczenia pieniężne**	**Świadczenia niepieniężne**
bez dzieci	6473	2441	4032
jedno dziecko	35	35	
dwoje dzieci	359		359
troje dzieci	3	3	
inne	7568	1249	6319

źródło: OZPS za 2025 r.

W 2025 r. nastąpił spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej (257 rodzin) oraz wzrost liczby osób w tych rodzinach (435 osób). Ze świadczeń pieniężnych korzystało 164 rodzin jednoosobowych i 60 rodzin wieloosobowych. Według liczby świadczeń w zdecydowanej większości korzystały rodziny bez dzieci.

Najczęściej występującymi formami przemocy na terenie Gminy Miejskiej Kowary w 2025 roku była przemoc psychiczna oraz przemoc fizyczna. Z danych uzyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że najczęstszymi ofiarami przemocy są kobiety oraz dzieci**.** W rodzinach, w których ujawniono akty przemocy, prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty", a działania pomocowe obejmują współpracę asystentów rodziny, pracowników socjalnych, psychologów oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2025 roku prowadzono 43 sprawy w ramach procedury „Niebieskie Karty" z czego 13 kontynuowanych z 2024 r. oraz 30 wszczęto nowych. W 2025 r. została również powołana 1 GDP – bez zakładania formularza NK.

Pracownicy MOPS w Kowarach realizują działania interwencyjne, wspierające i edukacyjne — przekazują materiały informacyjne, motywują do korzystania z pomocy specjalistycznej oraz kierują osoby dotknięte przemocą do właściwych instytucji, w tym do Poradni Psychologicznej oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jeśli przemoc współwystępuje z uzależnieniem.

Pomoc społeczna

Według danych GUS z Narodowego Spisu Powszechnego, z 2021 r., liczba gospodarstw domowych w Gminie Miejskiej Kowary wynosiła 3731. Największą liczbę stanowiły gospodarstwa 2-osobowe oraz gospodarstwa 1-osobowe.

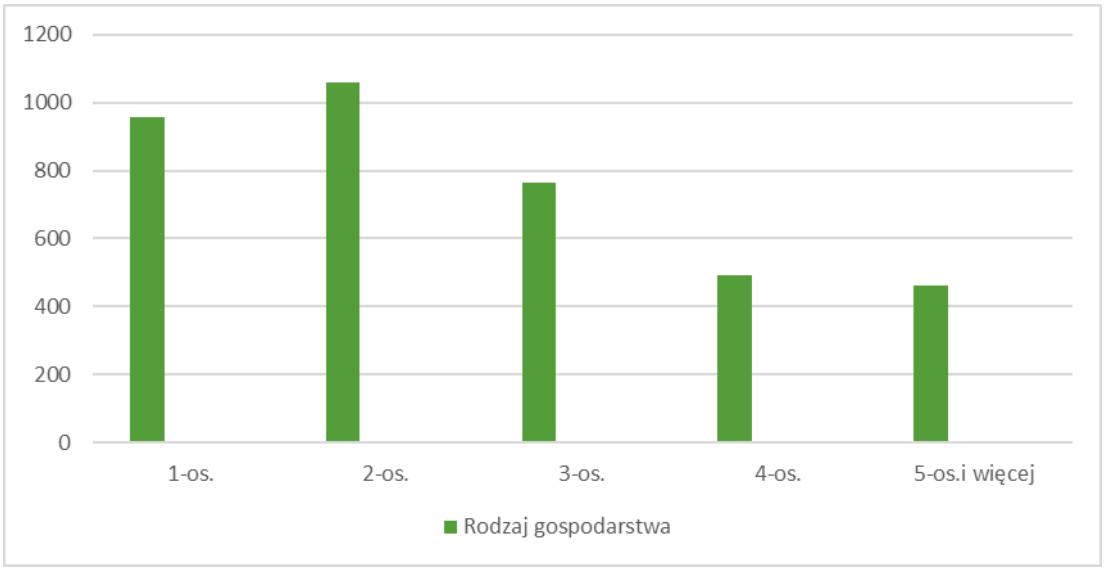
Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Tabela 5. Liczba gospodarstw domowych ze względu na ich rodzaj

Rodzaj gospodarstwa domowego	**Liczba gospodarstw**
Ogółem	3731
gospodarstwo 1-osobowe	958
gospodarstwo 2-osobowe	1058
gospodarstwo 3-osobowe	763
gospodarstwo 4-osobowe	491
gospodarstwo 5-osobowe i większe	461

źródło: Dane GUS

Wykres 10. Wielkość gospodarstw domowych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Dane osób, które zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej były uprawnione i otrzymały pomoc społeczną według jej rodzaju przedstawiają się następująco:

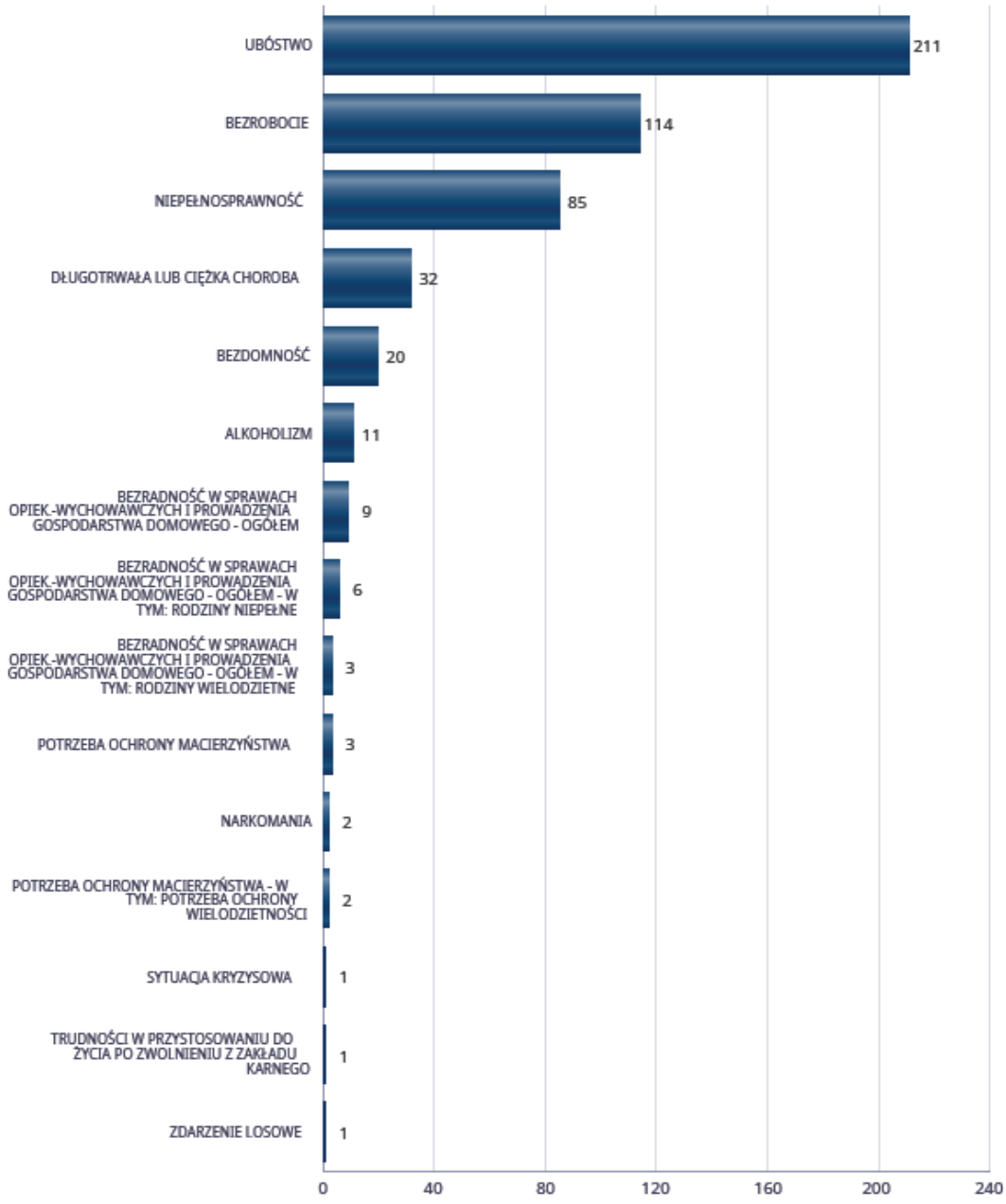
1) świadczenia pieniężne:
    a) zasiłek stały – 87 osób
    b) zasiłek okresowy – 120 osoby
    c) zasiłek celowy – 179 osób
    d) zasiłek celowy przyznawany w ramach programu wieloletniego "POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU" – 179 osoby
2) świadczenia niepieniężne:
    a) schronienie – 11 osoby
    b) posiłek – 64 osób
    c) odpłatność za dom pomocy społecznej – 31 osób
    d) sprawowanie pogrzebu – 4 osób

Do głównych powodów udzielenia pomocy i wsparcia rodzinom zaliczamy:

Powód udzielenia wsparcia	**Liczba rodzin ogółem**
długotrwała lub ciężka choroba	32
ubóstwo	211
bezrobocie	114
niepełnosprawność	85
alkoholizm	11
bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	9

bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – w tym: rodziny niepełne	6
bezdomność	20
bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – w tym: rodziny wielodzietne	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	3
zdarzenie losowe	1
narkomania	2
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1
sytuacja kryzysowa	1

Wykres 11. Powody udzielenia wsparcia

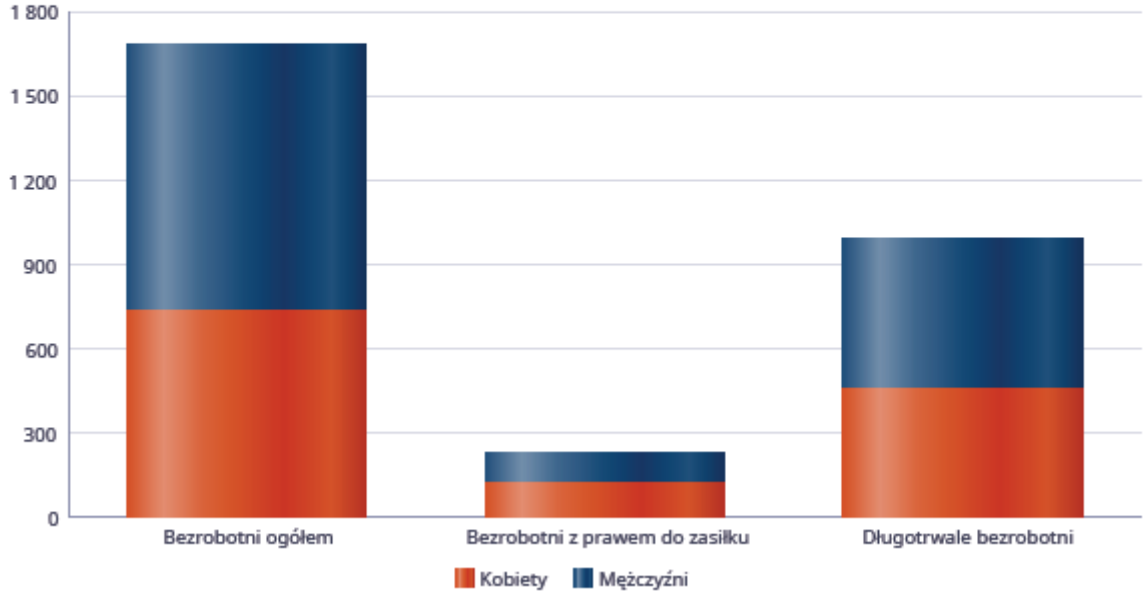
źródło: OZPS za 2025 r.

Przeciwdziałanie bezrobociu

Wykres 12. Liczba osób bezrobotnych

Liczba osób bezrobotnych, liczba długotrwale bezrobotnych oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku (poziom powiatu)

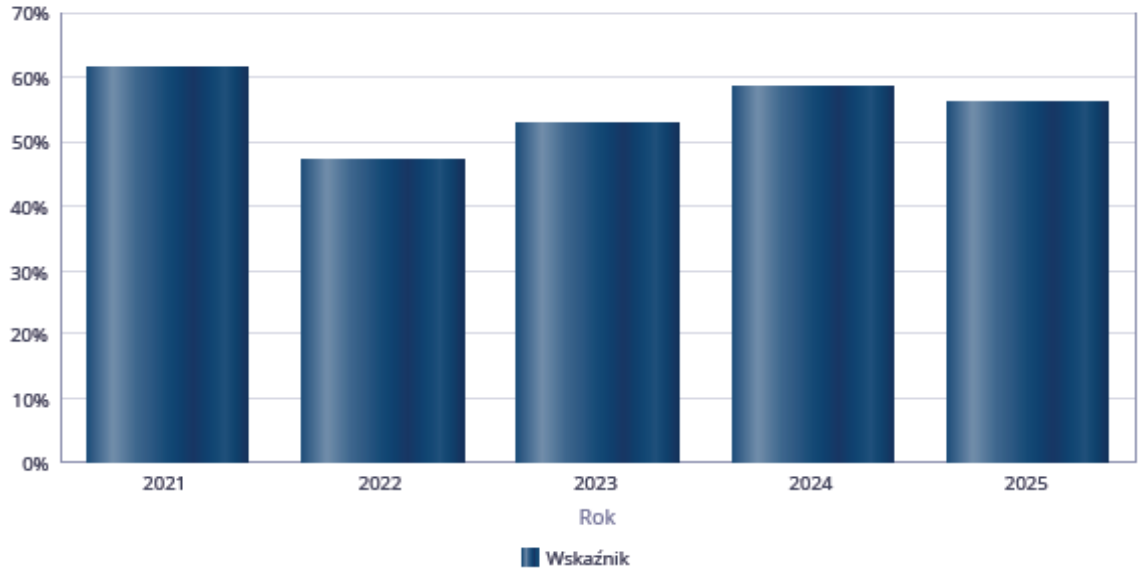
Status	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bezrobotni ogółem	1 680	947	733
Bezrobotni z prawem do zasiłku	224	104	120
Długotrwale bezrobotni	991	535	456

źródło: OZPS za 2025 r.

Wykres 13. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.

Rok	Wskaźnik
2021	61%
2022	47%
2023	53%
2024	58%
2025	56%

źródło: OZPS za 2025 r.

Ponadto według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze i stanu na 31 grudnia 2025 r. stopa bezrobocia dla powiatu karkonoskiego wynosi 8,7 %, dla województwa wynosi 5,3 %.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ

Analiza danych zastanych oraz wyniki badań dostarczyły informacji z zakresu usług społecznych które zostały podzielone na następujące obszary:

1) polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny,
2) przeciwdziałanie bezrobociu oraz reintegracja zawodowa i społeczna,
3) promocja i ochrona zdrowia,
4) wspieranie osób niesamodzielnych i ich opiekunów,
5) pobudzanie aktywności społecznej,
6) edukacja,
7) sport i kultura.

Wykorzystano dane z różnych dokumentów m. in. danych statystycznych z Głównego Urzędu Statystycznego, raportów i sprawozdań z zakresu polityki społecznej, stanu Gminy Miejskiej Kowary i potencjału rozwojowego regionu. W dokumencie oparto się także na danych zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Kowary na lata 2020 – 2027.

Wszystkie dane rozpatrywano pod kątem usług społecznych. W ujęciu szerokim tj.: „wszystkie działania administracje, które zajmują się społecznymi potrzebami obywateli, czyli transfery pieniężne, usługi opieki zdrowotnej, edukacja, osobiste usługi społeczne, usługi opiekuńcze, usługi mieszkaniowe, usługi zatrudnieniowe i wyspecjalizowane usługi dla różnych grup docelowych (dzieci, nadużywający substancji psychoaktywnych, ludzie z problemami psychospołecznymi itp.)”. W ujęciu wąskim są to: „świadczenia w naturze w przeciwieństwie do świadczeń pieniężnych, które zasadniczo odnoszą się do opieki nad dziećmi, osobami

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

starszymi i niepełnosprawnymi oraz do wyspecjalizowanych usług związanych z profesją pracy socjalnej” [11]. Cechy definicyjne usług społecznych jako formy świadczeń są następujące[12]:

Rysunek 7. Cechy definicyjne usług społecznych jako formy świadczeń

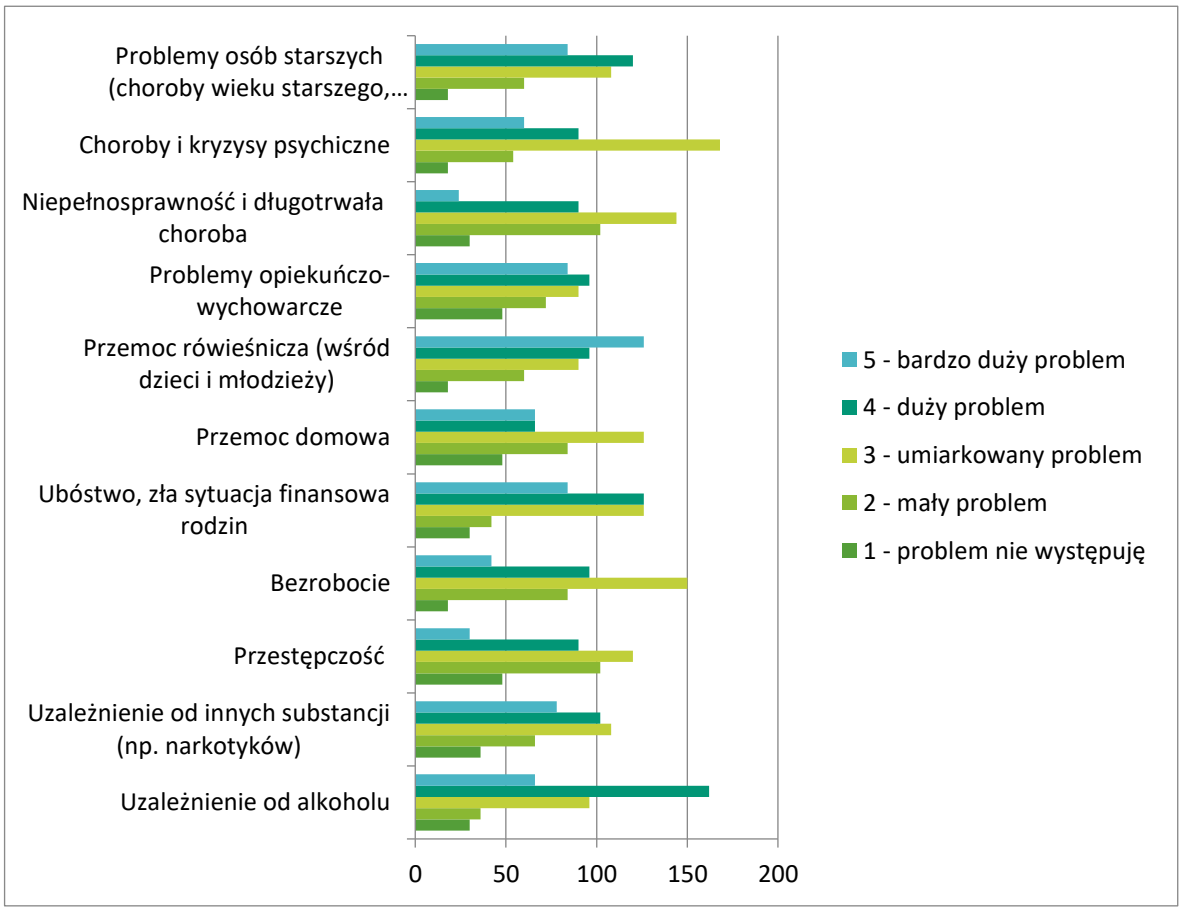

źródło: opracowanie własne

[11] International Encyclopedia of Social Policy, 2006, s. 23
[12] Nowak S., Metodologia badań socjologicznych, PWN, Warszawa 1970, s.214

W badaniu ankietowym zapytano mieszkańców o ich opinię na temat skali występowania różnych problemów społecznych na terenie Gminy Miejskiej Kowary. Celem pytania było poznanie subiektywnej oceny natężenia zjawisk, które mogą wpływać na jakość życia społeczności lokalnej. Respondentów poproszono o ocenę poszczególnych problemów wymienionych w tabeli pod kątem ich nasilenia na obszarze Gminy Miejskiej Kowary. Odpowiedzi udzielano w 5-stopniowej skali, gdzie: 1 oznaczało, że problem nie występuję, a 5 – że stanowi bardzo duży problem. Wyniki kształtują się następująco:

Wykres 14. Ocena nasilenia problemów społecznych w Gminie Miejskiej Kowary

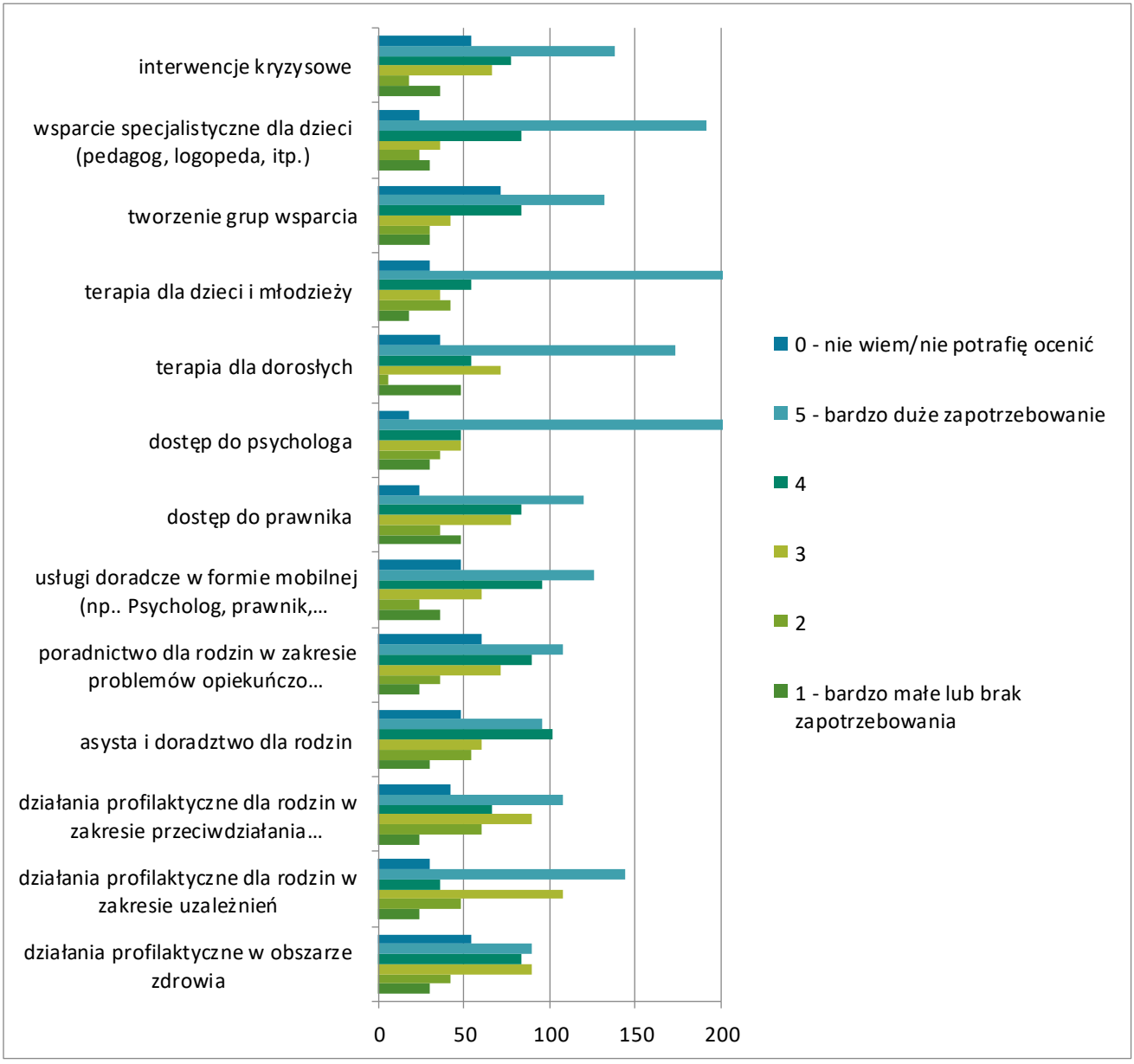
Analiza wyników badania wskazuje, że jednym z najpoważniejszych problemów społecznych dostrzeganych przez mieszkańców jest uzależnienie od alkoholu, które 228 respondentów oceniło jako duży lub bardzo duży problem (oceny 4–5). Wysoką liczbę wskazań odnotowano również w odniesieniu do przemocy rówieśniczej (222 oceny 4–5), ubóstwa i trudnej sytuacji finansowej rodzin (210 ocen 4–5) oraz problemów osób starszych (204 oceny 4–5). Wyniki te wskazują na zróżnicowany charakter wyzwań społecznych, obejmujących zarówno problemy związane z uzależnieniami i przemocą, jak i trudności ekonomiczne oraz potrzeby starzejącej się społeczności.

Istotne miejsce wśród zidentyfikowanych problemów zajmują także trudności opiekuńczo-wychowawcze (180 ocen 4–5) oraz choroby i kryzysy psychiczne (150 ocen 4–5). Uzyskane wyniki podkreślają znaczenie rozwijania dostępności wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i specjalistycznego, a także działań wzmacniających kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodzin.

Nieco mniejszą liczbę wysokich ocen uzyskały bezrobocie (138 ocen 4–5) oraz przemoc domowa (132 oceny 4–5). Pomimo niższej liczby wskazań problemy te pozostają istotnymi obszarami wymagającymi działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych, w szczególności ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy, wspieranie osób jej doświadczających oraz aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców.

Relatywnie najmniejszą liczbę ocen wskazujących na duże lub bardzo duże nasilenie problemu odnotowano w przypadku przestępczości (120 ocen 4–5) oraz niepełnosprawności i długotrwałej choroby (114 ocen 4–5).

Wykres 15. Ocena potrzeb w zakresie usług społecznych dla rodzin w Gminie Miejskiej Kowary

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Mieszkańcy Gminy Miejskiej Kowary zostali poproszeni o ocenę potrzeb różnych typów usług społecznych skierowanych do rodzin. Odpowiedzi udzielano w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało bardzo małe lub brak zapotrzebowania, a 5 – bardzo duże zapotrzebowanie. Respondenci mogli również wskazać odpowiedź „nie wiem / nie potrafię ocenić".

Analiza przedstawionych na wykresie wyników wskazuje, że największe zapotrzebowanie wśród mieszkańców dotyczy usług psychologicznych, terapeutycznych oraz specjalistycznego wsparcia dzieci i rodzin. Najwięcej ocen na poziomie 5, oznaczających bardzo duże zapotrzebowanie, uzyskały dostęp do psychologa oraz terapia dla dzieci i młodzieży – po 210 wskazań. Wysoko oceniono również potrzebę specjalistycznego wsparcia dzieci, obejmującego pomoc pedagoga, logopedy i terapeuty (192 oceny 5), a także terapii dla osób dorosłych (174 oceny 5). Wyniki te pokazują, że usługi związane ze zdrowiem psychicznym i wsparciem terapeutycznym należą do najczęściej wskazywanych potrzeb mieszkańców.

Kolejną grupę stanowią usługi o charakterze doradczym i wspierającym. W tej kategorii największą liczbę najwyższych ocen uzyskały mobilne formy doradztwa, obejmujące dostęp do psychologa, prawnika czy pracownika socjalnego w środowisku lokalnym (126 ocen 5). Nieco mniej wskazań odnotowano w przypadku poradnictwa opiekuńczo-wychowawczego (108 ocen 5) oraz asystentury rodzinnej (96 ocen 5). Zróżnicowanie liczby odpowiedzi wskazuje, że poszczególne formy pomocy są postrzegane przez respondentów jako potrzebne w różnym stopniu.

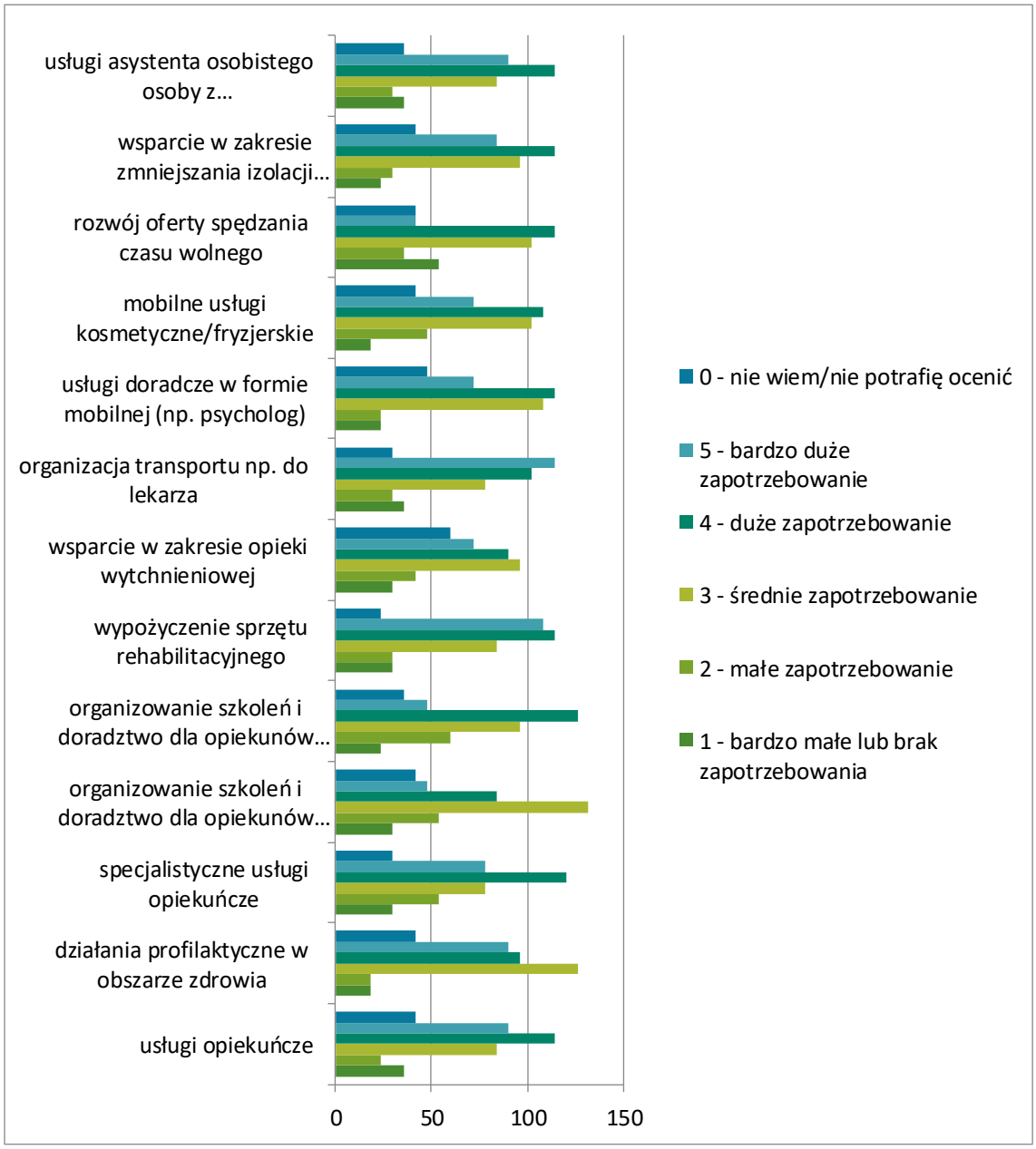
Istotną pozycję wśród ocenianych usług zajmują również działania profilaktyczne. Największe zapotrzebowanie w tej grupie dotyczy profilaktyki uzależnień, która uzyskała 144 oceny na poziomie 5. W dalszej kolejności znalazły się działania z zakresu przeciwdziałania przemocy

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

domowej (108 ocen 5) oraz profilaktyki zdrowotnej (90 ocen 5). Spośród wymienionych form profilaktyki najwyżej oceniono zatem działania dotyczące problematyki uzależnień.

Na wykresie widoczne jest także zainteresowanie usługami związanymi ze wsparciem w sytuacjach trudnych i kryzysowych. Interwencja kryzysowa uzyskała 138 ocen na najwyższym poziomie, natomiast tworzenie grup wsparcia – 132 oceny 5. Zbliżona liczba wskazań w obu kategoriach świadczy o porównywalnym poziomie deklarowanego zapotrzebowania na te formy pomocy.

Wykres 16. Ocena potrzeb w zakresie usług społecznych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Kowary

Mieszkańcy Gminy Miejskiej Kowary ocenili, w jakim stopniu różne usługi społeczne skierowane do osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami są potrzebne. Odpowiedzi udzielano w pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznaczało brak zapotrzebowania, a 5 – bardzo duże zapotrzebowanie.

Analiza uzyskanych wyników wskazuje, że mieszkańcy szczególnie wysoko ocenili potrzebę rozwoju usług opiekuńczych oraz wspierających samodzielność seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Duże zapotrzebowanie odnotowano w zakresie usług opiekuńczych (90 ocen „5”) oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (78 ocen „5”), co wskazuje, że kwestie opieki długoterminowej i wsparcia w codziennym funkcjonowaniu stanowią w Kowarach istotny obszar potrzeb społecznych.

Bardzo wysokie wyniki uzyskały również usługi związane z organizacją transportu (114 ocen „5”) oraz wypożyczaniem sprzętu rehabilitacyjnego (108 ocen „5”). Wyniki te wskazują, że dla mieszkańców ważne są także rozwiązania ułatwiające mobilność, zachowanie niezależności oraz poprawę jakości życia osób z ograniczeniami ruchowymi.

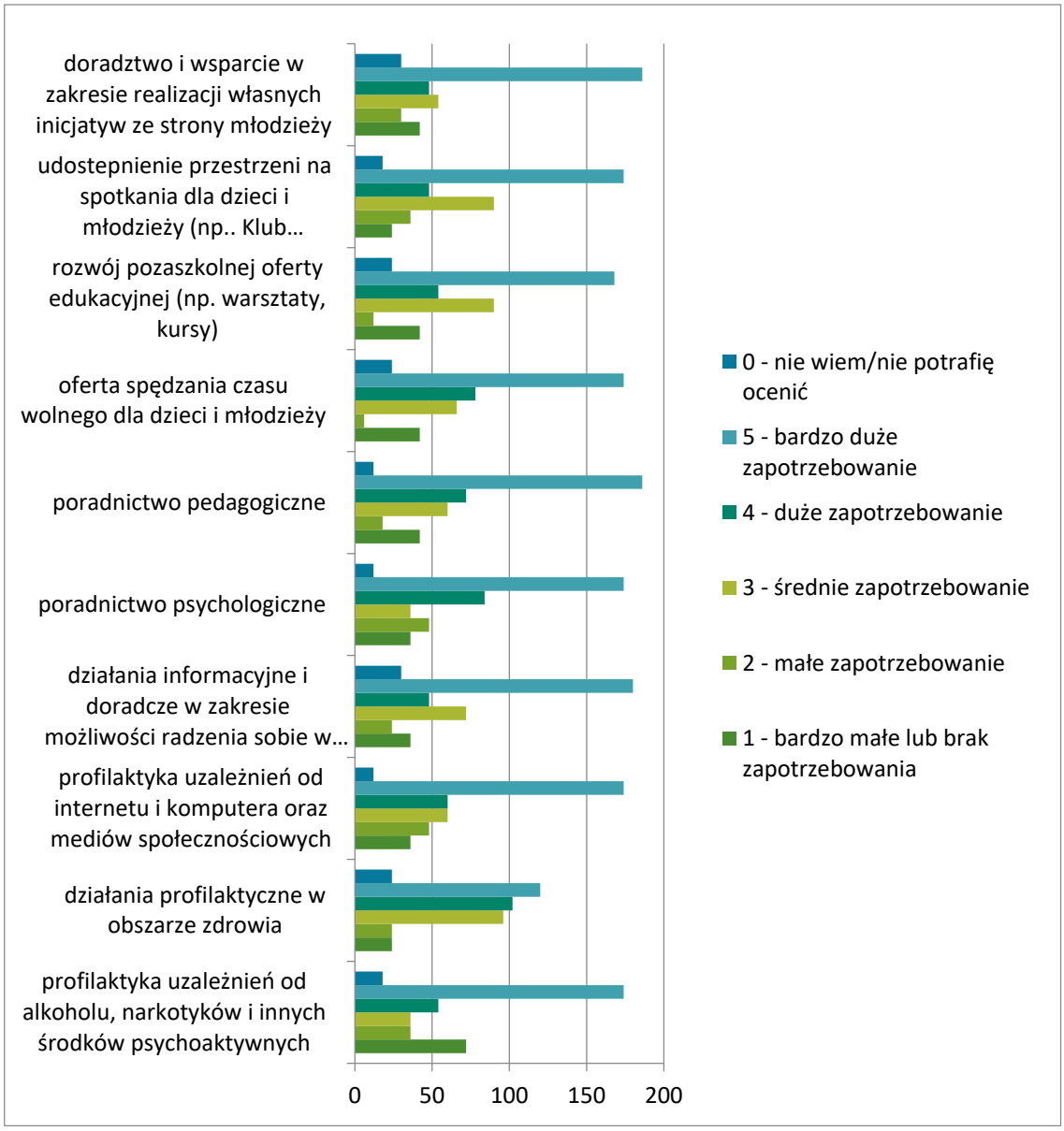
Znaczne zapotrzebowanie odnotowano również w odniesieniu do mobilnych usług doradczych (114 ocen „4”), mobilnych usług kosmetycznych i fryzjerskich (108 ocen „4”) oraz usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością (90 ocen „5”). Tego rodzaju wsparcie, świadczone bezpośrednio w miejscu zamieszkania, ma szczególne znaczenie dla osób doświadczających trudności w samodzielnym przemieszczaniu się.

Mieszkańcy wskazywali także na potrzebę organizowania szkoleń i doradztwa dla opiekunów osób starszych oraz dzieci z niepełnosprawnościami. Łącznie w obu kategoriach odnotowano 306 wskazań dużego lub bardzo dużego zapotrzebowania (oceny 4–5). Wyniki te pokazują, że respondenci dostrzegają znaczenie profesjonalnego wsparcia rodzin sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, a także rozwijania kompetencji opiekuńczych w środowisku lokalnym.

Duże zapotrzebowanie odnotowano ponadto w obszarze przeciwdziałania izolacji społecznej i zapewniania towarzystwa osobom samotnym (84 oceny „5”) oraz rozwijania oferty spędzania czasu wolnego (114 ocen „4”). Uzyskane wyniki wskazują, że mieszkańcy dostrzegają również znaczenie działań integracyjnych, aktywizujących oraz ograniczających poczucie samotności wśród osób starszych.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Wykres 17. Ocena potrzeb w zakresie usług społecznych dla młodzieży w Gminie Miejskiej Kowary

Mieszkańcy Gminy Miejskiej Kowary zostali poproszeni o ocenę potrzeb różnych form wsparcia i usług społecznych skierowanych do młodzieży. Odpowiedzi udzielano w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało brak zapotrzebowania, a 5 – bardzo duże zapotrzebowanie.

Analiza uzyskanych wyników wskazuje, że największe zapotrzebowanie dotyczy wsparcia psychologicznego, pedagogicznego oraz działań rozwijających kompetencje społeczne i edukacyjne dzieci i młodzieży.

Najwięcej wskazań dużego i bardzo dużego zapotrzebowania (łącznie oceny 4 i 5) odnotowano w odniesieniu do:

- poradnictwa psychologicznego (258 wskazań),
- poradnictwa pedagogicznego (258 wskazań),
- oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (252 wskazania),
- profilaktyki uzależnień od Internetu, komputera i mediów społecznościowych (234 wskazania),
- doradztwa i wsparcia w zakresie realizacji własnych inicjatyw młodzieży (234 wskazania).

Wysoka liczba wskazań w tych obszarach pokazuje, że mieszkańcy Kowar dostrzegają potrzebę zapewnienia młodym ludziom zarówno wsparcia emocjonalnego i edukacyjnego, jak i możliwości rozwijania zainteresowań, podejmowania aktywności społecznej oraz realizowania własnych pomysłów. Wyniki wskazują również na zainteresowanie tworzeniem przestrzeni spotkań, klubów młodzieżowych oraz organizowaniem działań aktywizujących dzieci i młodzież.

Znaczące zapotrzebowanie odnotowano także w obszarze profilaktyki i zdrowia. Profilaktyka uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych uzyskała 228 ocen na poziomie 4–5. Taką samą liczbę wskazań (228) odnotowano w przypadku działań informacyjnych i doradczych w sytuacjach kryzysowych, obejmujących m. in. przemoc rówieśniczą, przemoc domową czy hejt. Z kolei działania profilaktyczne w obszarze zdrowia uzyskały 222 wskazania dużego i bardzo dużego zapotrzebowania.

Nieco mniejszą, choć nadal znaczącą liczbę wskazań odnotowano w odniesieniu do rozwoju pozaszkolnej oferty edukacyjnej (222 wskazania) oraz udostępniania przestrzeni do spotkań dla dzieci i młodzieży (222 wskazania). Wyniki te pokazują, że mieszkańcy dostrzegają również znaczenie edukacji nieformalnej, aktywności pozaszkolnej oraz tworzenia warunków sprzyjających integracji społecznej młodych ludzi.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ ORAZ PROPOZYCJE NOWYCH ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

Celem przeprowadzonego badania było zidentyfikowanie potrzeb, oczekiwań oraz potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Miejskiej Kowary. Badanie służyło nie tylko rozpoznaniu, jakie formy wsparcia są obecnie najbardziej potrzebne mieszkańcom, ale również określeniu, jakie zasoby – instytucjonalne, społeczne i infrastrukturalne – mogą zostać wykorzystane do dalszego rozwoju tych usług.

Proces badawczy obejmował analizę opinii mieszkańców, którzy bezpośrednio oceniali funkcjonujące w Gminie Miejskiej Kowary formy wsparcia oraz wskazywali obszary wymagające zmian, uzupełnienia lub podejmowania nowych inicjatyw. Zebrany materiał pozwolił na uzyskanie pełniejszego obrazu sytuacji społecznej, identyfikację mocnych stron istniejącego systemu wsparcia, a także barier ograniczających jego skuteczność.

Na podstawie przeprowadzonej analizy sformułowano wnioski i rekomendacje, których celem jest wskazanie praktycznych kierunków działań w obszarze lokalnej polityki społecznej. Rekomendacje te mają charakter zarówno diagnostyczny, jak i rozwojowy – z jednej strony odnoszą się do zidentyfikowanych braków i deficytów, z drugiej natomiast wskazują na możliwości wykorzystania potencjału Gminy Miejskiej Kowary do wdrażania nowoczesnych, zintegrowanych rozwiązań w zakresie usług społecznych.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

Wnioski wynikające z badania odnoszą się do potrzeb różnych grup mieszkańców – dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. Obejmują również zagadnienia przekrojowe, takie jak zdrowie, edukacja, integracja społeczna czy rozwój infrastruktury. Ich celem jest wskazanie działań sprzyjających budowaniu spójnego, dostępnego i elastycznego systemu usług społecznych, odpowiadającego na rzeczywiste potrzeby mieszkańców oraz wspierającego ich w codziennym funkcjonowaniu.

Poniżej przedstawiono szczegółowe rekomendacje wynikające z diagnozy potrzeb, zasobów i potencjału Gminy Miejskiej Kowary w zakresie rozwoju i poszerzania oferty usług społecznych. Stanowią one podstawę do wyznaczania strategicznych kierunków lokalnej polityki społecznej w kolejnych latach.

Rekomendacje z zakresu polityki prorodzinnej i wspierania rodziny

Rozwój systemu wsparcia psychologicznego i terapeutycznego

- Zwiększenie dostępności psychologów i terapeutów rodzinnych poprzez utworzenie punktu wsparcia psychologicznego dla rodzin z możliwością konsultacji indywidualnych i rodzinnych.
- Wprowadzenie usług terapii dzieci i młodzieży w formule środowiskowej – np. w szkołach, CUS.
- Zapewnienie systematycznej współpracy między CUS, szkołami i poradnią psychologiczno – pedagogiczną.
- Wprowadzenie dyżurów specjalistów (psycholog, pedagog, logopeda, terapeuta) w ramach lokalnych placówek i klubów rodzica.

Wzmocnienie działań w zakresie interwencji i wsparcia kryzysowego

- Utworzenie punktu interwencji kryzysowej z możliwością natychmiastowej pomocy psychologicznej i prawnej.
- Rozszerzenie kompetencji pracowników socjalnych i asystentów rodzinnych w zakresie pracy z rodzinami w kryzysie.
- Rozwijanie współpracy z Policją, ochroną zdrowia i organizacjami pozarządowymi w ramach systemu przeciwdziałania przemocy.
- Szkolenia dla kadry CUS i szkół w zakresie rozpoznawania sygnałów przemocy, kryzysu i depresji w rodzinie.

Rozwój środowiskowych form pomocy rodzinom

- Wprowadzenie usługi asysty rodzinnej i doradztwa środowiskowego w sposób zindywidualizowany, z naciskiem na budowanie relacji zaufania.
- Organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodziców wychowujących dzieci w trudnych warunkach, rodzin z doświadczeniem uzależnień, rodziców dzieci z niepełnosprawnościami.
- Utworzenie programu „Rodzic w równowadze” – cyklu warsztatów z zakresu kompetencji wychowawczych, komunikacji w rodzinie i radzenia sobie ze stresem.
- Włączenie rodzin w działania środowiskowe – np. festyny rodzinne, warsztaty międzypokoleniowe, lokalne inicjatywy prospołeczne.

Wsparcie prawne i edukacyjne dla rodzin

- Uruchomienie punktu bezpłatnych porad prawnych dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, alimentacyjnymi i przemocowymi.

- Zapewnienie dostępu do konsultacji interdyscyplinarnych (psycholog, prawnik, pracownik socjalny) w ramach zintegrowanego punktu pomocy rodzinie.
- Opracowanie i dystrybucja materiałów edukacyjnych – broszur, poradników, filmów edukacyjnych – dotyczących wychowania, mediacji rodzinnych, uzależnień i ochrony dziecka.

Wzmocnienie profilaktyki rodzinnej

- Wprowadzenie programu profilaktyki uzależnień w rodzinach, ukierunkowanego na edukację rodziców i dzieci w zakresie uzależnień chemicznych i behawioralnych.
- Organizacja cyklicznych kampanii społecznych nt. zdrowia psychicznego, przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom.
- Współpraca z placówkami oświatowymi i parafiami w zakresie wczesnego rozpoznawania problemów rodzinnych i kierowania do odpowiednich form pomocy.

Wyniki badań potwierdzają, że rodziny w Gminie Miejskiej Kowary wymagają kompleksowego, łatwo dostępnego i zintegrowanego systemu wsparcia.
Kluczowe kierunki działań to:

- rozwój poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego i prawnego,
- wzmocnienie usług asystenckich i środowiskowych,
- utworzenie systemu interwencji kryzysowej,
- rozwój profilaktyki rodzinnej,
- wsparcie kompetencji wychowawczych rodziców.

Realizacja tych rekomendacji pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa i stabilności rodzin, wczesne reagowanie na trudności wychowawcze i kryzysy oraz budowanie środowiska sprzyjającego dobremu funkcjonowaniu dzieci, rodziców i opiekunów.

Propozycje nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych dla rodzin.
W oparciu o wyniki badań ankietowych oraz analizę lokalnych potrzeb rekomenduje się wdrożenie nowych form wsparcia, które umożliwią rodzinom z Gminy Miejskiej Kowary łatwiejszy dostęp do pomocy psychologicznej, wychowawczej, prawnej i środowiskowej. Proponowane rozwiązania mają na celu wzmocnienie funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodzin, zapobieganie kryzysom, poprawę jakości relacji rodzinnych oraz tworzenie przyjaznego i bezpiecznego środowiska wychowawczego dla dzieci.

1. „Kowarskie Centrum Wsparcia Rodziny”.

Utworzenie interdyscyplinarnego centrum oferującego kompleksowe wsparcie rodzinom w trudnej sytuacji życiowej.
Zakres działania:

- bezpłatne konsultacje z psychologiem, pedagogiem, terapeutą, prawnikiem i pracownikiem socjalnym;
- mediacje rodzinne i wsparcie w rozwiązywaniu konfliktów;
- grupy wsparcia dla rodziców, warsztaty kompetencji wychowawczych, spotkania z ekspertami;
- możliwość konsultacji online i w terenie.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

2. „Rodzic w równowadze” – program wspierania kompetencji wychowawczych.

Cykl warsztatów i spotkań edukacyjnych dla rodziców dzieci w różnym wieku, ukierunkowany na rozwój umiejętności wychowawczych i emocjonalnych.

Zakres działania:

- warsztaty z komunikacji, radzenia sobie z trudnymi emocjami dziecka, stawiania granic, budowania autorytetu;
- spotkania tematyczne: rozwój emocjonalny dziecka, uzależnienia, cyberbezpieczeństwo, stres rodzicielski;
- grupy wsparcia dla rodziców i konsultacje indywidualne.

3. „Asystent Rodziny+” – rozwój środowiskowych form wsparcia.

Wzmocnienie i poszerzenie roli asystenta rodziny jako osoby towarzyszącej rodzinie w przezwyciężaniu trudności i rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych.

Zakres działania:

- wsparcie w organizacji życia codziennego, planowaniu budżetu, kontaktach ze szkołami i instytucjami;
- pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i emocjonalnych;
- organizacja zajęć wspierających relacje rodzic – dziecko;
- szkolenia dla asystentów w zakresie pracy z rodzinami wieloproblemowymi i w kryzysie.

4. „Rodzina w kryzysie – szybka ścieżka wsparcia”.

Wprowadzenie zintegrowanego systemu pomocy interwencyjnej dla rodzin w kryzysie emocjonalnym, przemocowym lub wychowawczym.

Zakres działania:

- całodobowy telefon wsparcia oraz interwencyjny punkt konsultacyjny;
- natychmiastowy dostęp do psychologa i prawnika;
- współpraca z Policją, szkołami i ochroną zdrowia;
- działania interwencyjne w miejscu zamieszkania rodziny.

5. „Terapia blisko domu” – lokalne wsparcie terapeutyczne.

Wprowadzenie usług terapeutycznych dostępnych w środowisku lokalnym – szczególnie dla dzieci, młodzieży i dorosłych doświadczających kryzysów emocjonalnych.

Zakres działania:

- terapia indywidualna, rodzinna i grupowa;
- warsztaty terapeutyczne dla dzieci i młodzieży (emocje, samoocena, relacje);
- wsparcie psychoterapeutyczne dla dorosłych w kryzysie;
- możliwość konsultacji online.

6. „Prawnik dla Rodziny” – punkt poradnictwa prawnego.

Utworzenie bezpłatnego punktu pomocy prawnej dedykowanego rodzinom w sytuacjach konfliktowych, kryzysowych i przemocowych.

Zakres działania:

- doradztwo prawne w zakresie spraw rodzinnych, alimentacyjnych, rozwodowych, opiekuńczych;
- mediacje i wsparcie w postępowaniach sądowych;
- współpraca z psychologiem i pracownikiem socjalnym.

7. „Rodzina bez przemocy” – program profilaktyki i edukacji.

Kompleksowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz wsparcia rodzin zagrożonych przemocą.

Zakres działania:

- szkolenia i warsztaty dla rodziców, nauczycieli i liderów społecznych;
- grupy wsparcia dla osób doznających przemocy;
- kampanie informacyjne na temat procedury „Niebieskie Karty” i dostępnych form pomocy;
- działania edukacyjne skierowane do młodzieży w zakresie komunikacji bez przemocy.

8. „Rodzinna Akademia Zdrowia i Profilaktyki”.

Program edukacyjno – profilaktyczny dla rodzin, promujący zdrowy styl życia, równowagę psychiczną i budowanie relacji opartych na wzajemnym szacunku.

Zakres działania:

- warsztaty prozdrowotne i edukacyjne (zdrowe odżywianie, stres, aktywność fizyczna);
- spotkania z psychologiem i dietetykiem;
- akcje społeczne „Rodzina w ruchu”, „Weekend bez ekranu”;

- materiały edukacyjne dla rodziców i dzieci.

9. „Sieć Wsparcia Rodziców” – partnerstwo i samopomoc.

Stworzenie systemu wzajemnego wsparcia rodziców poprzez organizację grup samopomocowych i platformy wymiany doświadczeń.
Zakres działania:

- grupy wsparcia prowadzone przez doświadczonych rodziców i specjalistów;
- fora internetowe i spotkania na żywo;
- promocja dobrych praktyk wychowawczych.

10. „Rodzina w Centrum Społeczności” – integracja lokalna.

Program animacyjny łączący rodziny, dzieci, młodzież i seniorów w ramach wspólnych inicjatyw społecznych. Wzmacnianie więzi rodzinnych i międzypokoleniowych przyczynia się do budowania wspólnoty lokalnej i przeciwdziałania izolacji społecznej.
Zakres działania:

- wydarzenia integracyjne i międzypokoleniowe (pikniki, warsztaty, akcje charytatywne);
- wspólne działania rodzin i lokalnych instytucji;
- promowanie idei aktywnego obywatelstwa rodzinnego.

Proponowane inicjatywy odpowiadają na najważniejsze potrzeby rodzin w Gminie Miejskiej Kowary, ujawnione w badaniach społecznych. Ich wdrożenie umożliwi:

- zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom w kryzysie,
- poprawę dostępności usług psychologicznych, prawnych i terapeutycznych,

- wzmocnienie kompetencji wychowawczych rodziców,
- rozwój profilaktyki zdrowotnej i uzależnień,
- zwiększenie integracji i aktywizacji rodzin w życiu lokalnym.

Zaleca się, aby zaproponowane rozwiązania zostały uwzględnione w aktualizowanej Strategii Rozwoju Usług Społecznych Gminy Miejskiej Kowary oraz w lokalnych programach wspierania rodzin, z możliwością finansowania z funduszy zewnętrznych.

Rekomendacje z zakresu wsparcia osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami.

1. Rozszerzenie oferty usług opiekuńczych i specjalistycznych.

- Zwiększenie liczby godzin i elastyczności usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami.
- Wzmocnienie oferty specjalistycznych usług opiekuńczych obejmujących m. in. rehabilitację domową, terapię zajęciową, wsparcie psychologiczne, logopedyczne oraz pielęgnacyjne.
- Utworzenie lokalnego punktu koordynacji usług opiekuńczych, odpowiedzialnego za planowanie, nadzór i ocenę jakości realizowanych świadczeń.
- Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prywatnymi w celu zapewnienia ciągłości i różnorodności oferty opiekuńczej.

2. Rozwój systemu wsparcia środowiskowego.

- Kontynuacja realizacji usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, w tym dla osób starszych z ograniczeniami ruchowymi.
- Uruchomienie mobilnych form doradztwa (np. socjalnego, prawnego, psychologicznego) oraz usług pomocniczych, które będą świadczone w miejscu zamieszkania odbiorców.
- Rozważenie wdrożenia mobilnych usług kosmetycznych, fryzjerskich oraz drobnych usług domowych finansowanych lub współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

3. Poprawa mobilności i dostępności.

- Utworzenie systemu transportu społecznego dedykowanego seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, umożliwiającego dojazd do placówek zdrowotnych, instytucji publicznych oraz wydarzeń lokalnych.
- Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego z możliwością dostawy do domu.
- Rozwijanie wolontariatu sąsiedzkiego i międzypokoleniowego, w tym inicjatyw wspierających osoby starsze w codziennych czynnościach.

4. Wsparcie dla opiekunów nieformalnych.

- Organizacja szkoleń, warsztatów i grup wsparcia dla opiekunów osób starszych oraz dzieci z niepełnosprawnościami.
- Utworzenie punktu informacyjno – doradczego dla opiekunów, oferującego dostęp do wiedzy, porad i informacji o możliwościach uzyskania wsparcia.

- Kontynuacja realizacji usługi opieki wytchnieniowej, pozwalającej na czasowe odciążenie opiekunów.
- Promowanie profesjonalizacji opieki domowej, m. in. poprzez współpracę z instytucjami edukacyjnymi i szkoleniowymi.

5. Przeciwdziałanie izolacji społecznej i samotności.

- Rozwój oferty klubów seniora także w formie mobilnej lub lokalnych punktów spotkań.
- Wprowadzenie programów „Sąsiedzkiej pomocy" i „Telefonu zaufania dla seniora", zapewniających regularny kontakt i wsparcie emocjonalne osobom samotnym.
- Organizacja wydarzeń społecznych i kulturalnych o charakterze integracyjnym i międzypokoleniowym, sprzyjających budowaniu więzi i aktywizacji seniorów.
- Rozwijanie oferty aktywności fizycznej, edukacyjnej i prozdrowotnej, m. in. gimnastyki, zajęć rekreacyjnych, warsztatów komputerowych czy programów profilaktycznych.

6. Wzmocnienie koordynacji i planowania usług.

- Opracowanie lokalnego planu rozwoju usług opiekuńczych i senioralnych w ramach strategii usług społecznych Gminy Miejskiej Kowary.
- Powołanie zespołu ds. koordynacji usług społecznych, integrującego działania MOPS, organizacji pozarządowych, instytucji zdrowotnych i edukacyjnych.
- Systematyczne monitorowanie potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami m. in. poprzez konsultacje społeczne z tą grupą mieszkańców.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

Wyniki badań jednoznacznie potwierdzają, że w Gminie Miejskiej Kowary występuje wysokie i zróżnicowane zapotrzebowanie na usługi wspierające osoby starsze, samotne oraz z niepełnosprawnościami.
Kluczowe kierunki dalszych działań obejmują:

1. profesjonalizację i rozwój usług opiekuńczych oraz specjalistycznych,
2. wzmocnienie wsparcia środowiskowego i mobilnego,
3. zapewnienie transportu i sprzętu rehabilitacyjnego,
4. systemowe wsparcie opiekunów,
5. przeciwdziałanie samotności i izolacji społecznej,
6. skuteczną koordynację lokalnego systemu usług.

Realizacja powyższych rekomendacji przyczyni się do stworzenia w Gminie Miejskiej Kowary spójnego, dostępnego i zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami, opartego na zasadach godności, niezależności oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Propozycje nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych dla osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami.
W oparciu o wyniki badań ankietowych oraz analizę istniejącego systemu wsparcia w Gminie Miejskiej Kowary, rekomenduje się wdrożenie nowych, innowacyjnych form usług społecznych. Celem proponowanych rozwiązań jest zwiększenie dostępności pomocy dla osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, wzmocnienie ich samodzielności, bezpieczeństwa oraz integracji społecznej.

1. Program „Asystent Seniora w Społeczności”.

Wprowadzenie programu asystenckiego, którego celem będzie wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu w środowisku lokalnym. Usługa ta odpowiada na potrzeby osób starszych o ograniczonej mobilności, które nie wymagają stałej opieki, lecz potrzebują pomocy w codziennych czynnościach i utrzymaniu kontaktów społecznych.
Zakres działania:

- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, zakupach, umawianiu wizyt lekarskich;
- towarzyszenie podczas spacerów, wizyt w instytucjach kultury, wydarzeniach lokalnych;
- wsparcie emocjonalne i przeciwdziałanie izolacji społecznej.

2. „Mobilny Punkt Usług Domowych”.

Stworzenie zespołu świadczącego podstawowe usługi pomocowe i doradcze w miejscu zamieszkania seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
Zakres działania:

- mobilne doradztwo socjalne, prawne i psychologiczne,
- usługi kosmetyczne, fryzjerskie i pielęgnacyjne,
- drobne naprawy i prace porządkowe.

3. „Transport Społeczny – Kowary Blisko Ciebie”.

Wdrożenie elastycznego systemu transportu społecznego dla osób z ograniczeniami ruchowymi i seniorów. Transport jest jednym z kluczowych czynników warunkujących samodzielność i integrację społeczną osób starszych.
Zakres działania:

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

- przewozy do przychodni, urzędów, instytucji kultury i aptek;
- możliwość umawiania przejazdów telefonicznie lub przez aplikację;
- współpraca z kierowcami.

4. „Wypożyczalnia Sprzętu Reha+”.

Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pomocniczego i pielęgnacyjnego z opcją dowozu do domu użytkownika.

Zakres działania:

- wypożyczanie wózków, łóżek rehabilitacyjnych, chodzików, koncentratorów tlenu i innych urządzeń;
- instruktaż użytkowania oraz pomoc przy instalacji sprzętu.

5. „Aktywny Senior – program integracji i profilaktyki zdrowotnej”.

Program obejmujący działania aktywizujące, edukacyjne i profilaktyczne, mające na celu podtrzymanie sprawności fizycznej i psychicznej osób starszych.

Zakres działania:

- zajęcia ruchowe, warsztaty artystyczne, edukacja zdrowotna, spotkania z dietetykiem, warsztaty komputerowe;
- wydarzenia integracyjne (pikniki, wieczorki tematyczne, wycieczki lokalne).

6. „Szkoła Opiekuna – centrum wsparcia rodzin opiekujących się osobami zależnymi”.

Utworzenie programu szkoleniowo – informacyjnego dla osób sprawujących opiekę nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami.

Zakres działania:

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

- szkolenia z zakresu pielęgnacji, rehabilitacji, wsparcia psychicznego i radzenia sobie ze stresem;
- indywidualne konsultacje doradcze i psychologiczne;
- grupy wsparcia i spotkania edukacyjne.

7. „Sąsiedzka Pomoc – mikrospołeczności wsparcia”.

Inicjatywa mająca na celu aktywizację mieszkańców do wzajemnej pomocy w najbliższym otoczeniu. Odpowiada na potrzeby budowania więzi społecznych i przeciwdziałania samotności.

Zakres działania:

- tworzenie sąsiedzkich grup wsparcia (pomoc w zakupach, towarzyszenie, kontrola bezpieczeństwa osób starszych);
- drobne działania opiekuńcze realizowane w ramach wolontariatu lokalnego;
- integracja międzypokoleniowa poprzez wspólne wydarzenia i akcje społeczne.

8. „Domowy Punkt Wsparcia – pomoc psychologiczna dla seniorów i opiekunów”.

Utworzenie systemu wsparcia emocjonalnego i psychologicznego skierowanego do seniorów oraz osób sprawujących opiekę nad bliskimi. Rosnąca liczba osób doświadczających samotności i przeciążenia emocjonalnego wymaga zapewnienia dostępu do wsparcia psychicznego.

Zakres działania:

- konsultacje psychologiczne, telefoniczne i online;

- grupy wsparcia oraz zajęcia profilaktyczne z zakresu radzenia sobie ze stresem i wypaleniem;
- współpraca z psychologami, terapeutami i wolontariuszami senioralnymi.

9. „Sieć Współpracy Senioralnej Kowary+”.

Utworzenie platformy wymiany informacji, doświadczeń i wspólnych działań między instytucjami, organizacjami i grupami nieformalnymi działającymi na rzecz seniorów. Zintegrowane działania zwiększają efektywność lokalnego systemu wsparcia i ograniczają dublowanie usług.
Zakres działania:

- współpraca CUS organizacji NGO, klubów seniora i podmiotów medycznych;
- wspólne planowanie wydarzeń, projektów i kampanii informacyjnych;
- koordynacja działań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.

Zaproponowane rozwiązania stanowią uzupełnienie i rozszerzenie istniejącego systemu wsparcia w Gminie Miejskiej Kowary. Ich wdrożenie pozwoli na:

- zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i środowiskowych,
- poprawę jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- wzmocnienie integracji i solidarności społecznej,
- budowanie przestrzeni przyjaznej seniorom i osobom z ograniczoną sprawnością.

Rekomenduje się, aby powyższe inicjatywy zostały uwzględnione w kolejnych edycjach Strategii Rozwoju Usług Społecznych Gminy Miejskiej Kowary oraz planach finansowych, z możliwością pozyskania środków zewnętrznych – w szczególności z funduszy unijnych w

ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska oraz środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Rekomendacje z zakresu wsparcia młodzieży.

1. Wzmocnienie systemu poradnictwa i wsparcia psychologiczno – pedagogicznego.

- Zwiększenie dostępności specjalistycznych usług psychologicznych i pedagogicznych dla dzieci i młodzieży, zarówno w szkołach, jak i poza nimi.
- Utworzenie mobilnego punktu konsultacyjnego (psycholog, pedagog, terapeuta uzależnień), działającego w terenie lub online.
- Organizacja cyklicznych warsztatów umiejętności społecznych, radzenia sobie ze stresem i emocjami, szczególnie dla młodzieży w wieku 13–18 lat.
- Wspieranie rodzin w zakresie wychowania, komunikacji i rozwiązywania konfliktów pokoleniowych.

2. Rozwój oferty czasu wolnego i przestrzeni dla młodzieży.

- Utworzenie klubów młodzieżowych i świetlic środowiskowych jako bezpiecznych miejsc spotkań i aktywności społecznej.
- Wprowadzenie programu „Młodzież działa w Kowarach” – wspierającego inicjatywy młodych ludzi (mikrogranty, miniprojekty, wolontariat).
- Organizacja wydarzeń integracyjnych, warsztatów tematycznych i zajęć rozwijających zainteresowania (sport, kultura, sztuka, nowe technologie).
- Współpraca z lokalnymi szkołami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury w zakresie wspólnego tworzenia oferty edukacyjno – rekreacyjnej.

3. Wzmocnienie działań profilaktycznych i prozdrowotnych.

- Kontynuacja i rozwój programów z zakresu profilaktyki uzależnień od alkoholu, narkotyków, Internetu i mediów społecznościowych.
- Wdrażanie nowoczesnych metod profilaktyki opartych na kampaniach rówieśniczych, storytellingu i mediach cyfrowych.
- Współpraca z rodzicami i nauczycielami w zakresie wczesnego rozpoznawania problemów emocjonalnych i uzależnień behawioralnych.
- Organizacja lokalnych kampanii społecznych promujących zdrowy styl życia, aktywność fizyczną i równowagę cyfrową.

4. Działania integracyjne i edukacyjne.

- Rozwój oferty pozalekcyjnej i pozaszkolnej edukacji nieformalnej – warsztaty, kursy językowe, artystyczne i komputerowe.
- Wprowadzenie programów mentoringowych i tutoringowych, łączących młodzież z dorosłymi mentorami z lokalnego środowiska.
- Promowanie aktywności obywatelskiej młodzieży – np. poprzez udział w młodzieżowej radzie miasta, projektach partycypacyjnych czy wolontariacie.

5. Systemowe wsparcie i koordynacja działań na rzecz młodzieży.

- Opracowanie Programu Wspierania Młodzieży w Kowarach, integrującego działania oświaty, kultury, sportu i pomocy społecznej.
- Utworzenie zespołu ds. młodzieży, który monitorowałby potrzeby i inicjował nowe projekty.

- Pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty młodzieżowe z funduszy krajowych i europejskich.

Wyniki badań wskazują, że młodzież w Gminie Miejskiej Kowary potrzebuje wsparcia w czterech kluczowych wymiarach: psychologicznym, edukacyjnym, społecznym i profilaktycznym.
Działania powinny koncentrować się na:

- zapewnieniu łatwego dostępu do poradnictwa specjalistycznego,
- rozwijaniu oferty spędzania czasu wolnego i integracji społecznej,
- wspieraniu inicjatyw oddolnych i kreatywności młodych ludzi,
- wdrażaniu nowoczesnych programów profilaktycznych i edukacyjnych.

Realizacja tych rekomendacji przyczyni się do wzmocnienia potencjału młodych mieszkańców, ich samodzielności i zaangażowania społecznego, a także do budowania w Gminie Miejskiej Kowary środowiska przyjaznego rozwojowi młodzieży.

Propozycje nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych dla młodzieży w Gminie Miejskiej Kowary
W oparciu o wyniki badań ankietowych oraz analizę lokalnych zasobów rekomenduje się wdrożenie nowoczesnych, atrakcyjnych i zróżnicowanych form wsparcia społecznego skierowanego do młodzieży.
Celem proponowanych rozwiązań jest rozwój kompetencji emocjonalnych i społecznych młodych mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu, wzmacnianie samodzielności oraz tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym.

1. „Centrum Młodzieżowe Kowary – przestrzeń rozwoju i wsparcia”.

Utworzenie interdyscyplinarnej placówki lub strefy aktywności dla młodzieży, łączącej funkcje opiekuńcze, edukacyjne, doradcze i kulturalne. Będzie to odpowiedź na potrzebę integracji i bezpiecznej przestrzeni dla młodzieży, w której mogą realizować swoje pomysły i otrzymać wsparcie emocjonalne.

Zakres działania:

- miejsce spotkań młodzieży z animatorami, pedagogami i psychologami;
- organizacja warsztatów tematycznych (samorozwój, zdrowie psychiczne, relacje, profilaktyka uzależnień);
- wsparcie dla młodych twórców i inicjatyw społecznych;
- dostęp do infrastruktury (Internet, sprzęt multimedialny, sala muzyczna lub komputerowa).

2. „Młodzież działa w Kowarach” – program mikrograntów dla młodych.

Wdrożenie programu wspierającego młodzieżowe inicjatywy społeczne, kulturalne i ekologiczne. Wysokie zapotrzebowanie na wspieranie inicjatyw młodzieży wskazuje na potrzebę wzmocnienia samorządności i partycypacji młodych mieszkańców.

Zakres działania:

- coroczny nabór na miniprojekty realizowane przez młodzież z terenu Gminy Miejskiej Kowary;
- dofinansowanie działań takich jak warsztaty, koncerty, akcje społeczne, projekty ekologiczne;
- wsparcie merytoryczne i organizacyjne przez mentorów.

3. „Mobilny Punkt Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej dla młodzieży”.

Stworzenie elastycznej formy wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dostępnej w szkołach, świetlicach, klubach młodzieżowych lub online.

Zakres działania:

- indywidualne i grupowe konsultacje psychologiczne i pedagogiczne;
- dyżury specjalistów w terenie i online;
- działania interwencyjne w sytuacjach kryzysowych (hejt, przemoc rówieśnicza, problemy emocjonalne).

4. „Kowary OFFLINE – równowaga cyfrowa”.

Program profilaktyczny ukierunkowany na ograniczenie negatywnych skutków nadużywania Internetu, komputera i mediów społecznościowych przez młodzież.

Zakres działania:

- warsztaty edukacyjne w szkołach i świetlicach;
- kampanie społeczne dotyczące higieny cyfrowej;
- treningi offline – spacery, sport, wydarzenia plenerowe bez telefonów;
- konkursy i akcje promujące zdrowe korzystanie z technologii.

5. „Szkoła Kompetencji Społecznych”.

Program edukacyjno – treningowy skierowany do młodzieży w wieku 13–19 lat.

Zakres działania:

- cykle warsztatów z komunikacji, radzenia sobie z emocjami, asertywności, pracy zespołowej;

- zajęcia integracyjne i profilaktyczne prowadzone przez psychologów i trenerów młodzieżowych;
- moduł o prawach człowieka, wolontariacie i aktywności obywatelskiej.

6. „Młodzieżowy Wolontariat Społeczny – Kowary Pomagają”.

Rozwój sieci wolontariatu młodzieżowego wspierającego inicjatywy lokalne, seniorów i osoby potrzebujące. Budowanie postaw obywatelskich, empatii i solidarności społecznej u młodzieży.

Zakres działania:

- wolontariat szkolny i środowiskowy (pomoc w wydarzeniach, akcje charytatywne, opieka nad zwierzętami, wsparcie seniorów);
- szkolenia i certyfikacja wolontariuszy;
- coroczna gala „Młodzi dla Kowar”.

7. „Kowarska Akademia Zdrowia Psychicznego Młodzieży”.

Program długofalowy integrujący działania profilaktyczne, edukacyjne i terapeutyczne w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży.

Zakres działania:

- kampanie informacyjne o emocjach, stresie i depresji wśród młodych ludzi;
- szkolenia dla nauczycieli i rodziców z zakresu rozpoznawania sygnałów kryzysu;
- grupy wsparcia dla uczniów;
- konsultacje z psychologami i terapeutami.

8. „Kowary Talent Factory – rozwój pasji i zainteresowań”.

Projekt wspierający rozwój zainteresowań młodzieży poprzez warsztaty, mentoring i konkursy tematyczne. Odpowiedź na zapotrzebowanie w zakresie pozaszkolnej edukacji i rozwoju potencjału młodych ludzi.
Zakres działania:

- warsztaty artystyczne, techniczne, sportowe i ekologiczne;
- współpraca z lokalnymi artystami, przedsiębiorcami i rzemieślnikami;
- promocja sukcesów młodzieży w mediach lokalnych.

9. „Bezpieczni w Sieci – młodzieżowy program antyprzemocowy”.

Program edukacyjny dotyczący przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, hejtu i cyberprzemocy.
Zakres działania:

- warsztaty w szkołach prowadzone przez trenerów i rówieśników (peer learning);
- kampanie online promujące szacunek i bezpieczeństwo w Internecie;
- punkty konsultacyjne dla ofiar przemocy rówieśniczej.

Proponowane inicjatywy stanowią odpowiedź na kluczowe potrzeby młodzieży w Gminie Miejskiej Kowary, ujawnione w badaniach społecznych. Ich wdrożenie pozwoli na:

- rozwój kompetencji społecznych i emocjonalnych młodzieży,
- wzmocnienie wsparcia psychologicznego i pedagogicznego,
- zwiększenie aktywności obywatelskiej i samorządowej młodych ludzi,

- przeciwdziałanie uzależnieniom i zjawiskom przemocy,
- budowanie przestrzeni przyjaznej młodzieży, w której młodzi mieszkańcy są realnymi partnerami w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej.

Rekomenduje się, aby zaproponowane rozwiązania zostały uwzględnione w Strategii Rozwoju Usług Społecznych Gminy Miejskiej Kowary oraz w rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi, z możliwością pozyskania finansowania z programów krajowych i zewnętrznych.

Wnioski i rekomendacje ogólne dla rozwoju usług społecznych w Gminie Miejskiej Kowary

1. Wnioski z badań i analiz

Zebrane wyniki badań ankietowych oraz analiza lokalnych zasobów i potrzeb społecznych Gminy Miejskiej Kowary potwierdzają, że mieszkańcy oczekują rozwoju zintegrowanego, dostępnego i elastycznego systemu usług społecznych.
Największe potrzeby dotyczą trzech kluczowych obszarów:

- wsparcia osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami,
- wsparcia rodzin i rodziców,
- wsparcia młodzieży i dzieci.

W każdym z tych obszarów zauważalny jest wzrost świadomości mieszkańców w zakresie znaczenia zdrowia psychicznego, samodzielności, integracji społecznej i profilaktyki problemów życiowych. Wysokie wartości wskazań w kategoriach 4 i 5 (duże i bardzo duże zapotrzebowanie) świadczą o realnym społecznym zapotrzebowaniu na rozwój nowoczesnych, środowiskowych form pomocy.

Najbardziej pożądane przez mieszkańców kierunki rozwoju usług to:

- wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i terapeutyczne (dla dzieci, młodzieży i dorosłych),
- rozwój usług opiekuńczych i asystenckich,
- działania przeciwdziałające izolacji społecznej i samotności,
- profilaktyka zdrowia i uzależnień,
- rozwój oferty edukacyjnej i aktywizującej dla młodzieży i rodzin,
- lepszy dostęp do poradnictwa prawnego i interwencji kryzysowej.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że mieszkańcy cenią usługi świadczone w miejscu zamieszkania (mobilne, środowiskowe), które są bardziej dostępne, mniej sformalizowane i sprzyjają relacjom zaufania.
Istotnym oczekiwaniem jest również większa koordynacja działań instytucji i organizacji działających w sferze pomocy społecznej, zdrowia, edukacji i kultury.

2. Kierunki rozwoju usług społecznych w Gminie Miejskiej Kowary

2.1. Integracja i koordynacja systemu usług

- Wdrożenie zintegrowanego modelu współpracy CUS, placówek oświatowych, instytucji zdrowia i organizacji pozarządowych.
- Utworzenie zespołu ds. rozwoju usług społecznych, odpowiedzialnego za planowanie, monitorowanie i ewaluację działań.
- Wykorzystanie narzędzi cyfrowych (systemy informacyjne, platformy kontaktu z mieszkańcami) do usprawnienia komunikacji i dostępu do usług.

2.2. Rozwój usług środowiskowych i mobilnych

- Priorytetowe traktowanie usług świadczonych w miejscu zamieszkania: asysty, poradnictwa, terapii, wsparcia opiekuńczego.
- Rozszerzenie zakresu działań opiekuńczych, terapeutycznych i doradczych.
- Rozwijanie usług elastycznych – sezonowych, weekendowych, dopasowanych do potrzeb rodzin, osób pracujących i uczących się.

2.3. Profilaktyka i promocja zdrowia psychicznego

- Wzmocnienie działań profilaktycznych w szkołach i społecznościach lokalnych – zwłaszcza w zakresie uzależnień, zdrowia psychicznego, przemocy i zdrowego stylu życia.
- Utworzenie lokalnych programów wsparcia emocjonalnego („Akademia Zdrowia Psychicznego”, „Rodzina w równowadze”, „Kowary OFFLINE”).
- Promowanie idei równowagi psychicznej, samoregulacji i zdrowych relacji rodzinnych poprzez kampanie i warsztaty.

2.4. Aktywizacja społeczna i integracja międzypokoleniowa

- Wspieranie projektów integrujących różne grupy społeczne – np. „Rodzina w Centrum Społeczności”, „Młodzież pomaga Seniorom”.
- Rozwój wolontariatu, w tym młodzieżowego i senioralnego.
- Tworzenie przestrzeni wspólnych (kluby, świetlice, centra aktywności) dostępnych dla wszystkich mieszkańców.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

2.5. Profesjonalizacja kadr i podnoszenie kompetencji

- Organizacja cyklicznych szkoleń dla pracowników socjalnych, asystentów rodzinnych, opiekunów i wolontariuszy.
- Promowanie standardów pracy opartej na relacji, empatii i współpracy interdyscyplinarnej.
- Rozwijanie systemu superwizji i wsparcia dla personelu pracującego w obszarze pomocy społecznej.

2.6. Wsparcie rodzin, seniorów i młodzieży w jednym modelu

- Wprowadzenie zintegrowanych usług społecznych obejmujących całe rodziny (dzieci, rodziców, seniorów).
- Łączenie programów senioralnych, rodzinnych i młodzieżowych wokół wspólnych wartości – więzi, solidarności, współpracy i rozwoju.
- Promowanie idei „Gmina Miejska Kowary blisko człowieka” – jako lokalnej marki usług społecznych Kowar.

3. Propozycje strategiczne i finansowe

- Uwzględnienie rekomendowanych rozwiązań w Strategii Rozwoju Usług Społecznych Gminy Miejskiej Kowary oraz w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- Pozyskiwanie finansowania z programów zewnętrznych.
- Włączenie mieszkańców w proces planowania i konsultowania usług – poprzez ankiety, panele obywatelskie, rady tematyczne i inicjatywy lokalne.

Wyniki diagnozy potrzeb i potencjału społecznego Gminy Miejskiej Kowary wskazują na możliwości dalszego rozwoju nowoczesnego, partnerskiego modelu usług społecznych, odpowiadającego na potrzeby lokalnej społeczności.

Istotnym potencjałem Gminy Miejskiej Kowary jest aktywność mieszkańców, funkcjonująca sieć instytucji publicznych oraz zaangażowanie organizacji pozarządowych. Kluczowym wyzwaniem pozostaje natomiast koordynacja podejmowanych działań, zapewnienie dostępności usług oraz podnoszenie jakości ich świadczenia, szczególnie w obszarze zdrowia psychicznego, wsparcia rodzin, seniorów i osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu.

Rekomenduje się, aby dalszy rozwój systemu usług społecznych w Gminie Miejskiej Kowary opierał się na następujących zasadach:

- bliskości – zapewnianiu usług możliwie najbliżej miejsca zamieszkania mieszkańców,
- partnerstwa – rozwijaniu współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami,
- elastyczności – dostosowywaniu zakresu i sposobu świadczenia usług do zmieniających się potrzeb społecznych,
- profilaktyki – podejmowaniu działań zapobiegających powstawaniu i pogłębianiu się problemów społecznych,
- integracji – wzmacnianiu więzi społecznych oraz tworzeniu możliwości współpracy i aktywności różnych grup mieszkańców.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

Realizacja przedstawionych rekomendacji może przyczynić się do dalszego rozwoju spójnego, dostępnego i zintegrowanego systemu usług społecznych, wykorzystującego potencjał lokalnej wspólnoty, sprzyjającego poprawie jakości życia mieszkańców oraz uwzględniającego ich zróżnicowane potrzeby, niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy sytuacji życiowej.

Katalog proponowanych usług społecznych ma charakter otwarty, co oznacza, że nie stanowi zamkniętego zbioru działań, lecz punkt wyjścia do dalszego rozwijania i dostosowywania oferty do potrzeb mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary. Wraz z pojawianiem się nowych wyzwań społecznych oraz wyników kolejnych diagnoz i konsultacji katalog ten może być uzupełniany o dodatkowe formy wsparcia i nowe rozwiązania.

Istotne jest, aby proces jego aktualizacji i rozwoju odbywał się przy współudziale mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz lokalnych instytucji. Takie podejście pozwoli na stopniowe budowanie systemu usług społecznych, który będzie nie tylko kompleksowy i dostępny, ale przede wszystkim elastyczny oraz dostosowany do rzeczywistych potrzeb wspólnoty samorządowej.

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

5. BIBLIOGRAFIA

- Gmina Miejska Kowary, https://kowary.pl/
- Główny Urząd Statystyczny, Baza danych statystycznych GUS, https://stat.gov.pl
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowarach, https://www.mopskowary.pl/
- Nowak S., Metodologia badań socjologicznych, PWN, Warszawa 1970
- International Encyclopedia of Social Policy. (2006).
- Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 rok
- Polska w liczbach, https://www.polskawliczbach.pl/Kowary
- Raport o stanie Miasta Kowary za rok 2025
- Program Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2021–2030
- „Kowary". W: Wikipedia, wolna encyklopedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Kowary Wikipedia
- „Herb Kowar". W: Wikipedia, wolna encyklopedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Herb_Kowar Wikipedia
- Urząd Miejski w Kowarach. (2024). Koncepcja Smart Village Kowary.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Kowarach, https://mbpkowary.pl/

6. SPIS MAP, ZDJĘĆ, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

Rysunki:

- Rysunek 1. Etapy badania
- Rysunek 2. Herb Kowar
- Rysunek 3. Logo Kowar
- Rysunek 4. Logo MOPS Kowary

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | DOLNY ŚLĄSK

- Rysunek 5. Logo Miejskiego Ośrodka Kultury
- Rysunek 6. Logo Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kowarach
- Rysunek 7. Cechy definicyjne usług społecznych jako formy świadczeń

Wykresy:

- Wykres 1. Płeć respondentów
- Wykres 2. Wiek respondentów
- Wykres 3. Status zawodowy
- Wykres 4. Wykształcenie respondentów
- Wykres 5. Urodzenia i zgony w Gminie Miejskiej Kowary w 2025 r.
- Wykres 6. Podział mieszkańców ze względu na płeć
- Wykres 7. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej
- Wykres 8. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin
- Wykres 9. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę
- Wykres 10. Wielkość gospodarstw domowych
- Wykres 11. Powody udzielenia wsparcia
- Wykres 12. Liczba osób bezrobotnych
- Wykres 13. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej
- Wykres 14. Ocena nasilenia problemów społecznych w Gminie Miejskiej Kowary
- Wykres 15. Ocena potrzeb w zakresie usług społecznych dla rodzin w Gminie Miejskiej Kowary
- Wykres 16. Ocena potrzeb w zakresie usług społecznych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Kowary
- Wykres 17. Ocena potrzeb w zakresie usług społecznych dla młodzieży w Gminie Miejskiej Kowary

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Tabele:

- Tabela 1. Podział mieszkańców ze względu na wiek i płeć
- Tabela 2. Typy rodzin
- Tabela 3. Liczba dzieci w rodzinie
- Tabela 4. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej
- Tabela 5. Liczba gospodarstw domowych ze względu na ich rodzaj

Mapy:

- Mapa 1. Położenie Kowar na mapie Polski
- Mapa 2. Mapa Gminy Miejskiej Kowary